

Byggðastofnun

Ársreikningur 2025

Sauðarmýri 2
550 Sauðárkrókur

Kt. 450679-0389

Efnisyfirlit

Skýrsla stjórnar Byggðastofnunar og forstjóra.....	1
Áritun óháðra endurskoðenda.....	5
Yfirlit um afkomu.....	8
Efnahagsreikningur.....	9
Sjóðstreymisyfirlit.....	10
Yfirlit um breytingu eigin fjár.....	11
Skýringar.....	12
Starfspáttayfirlit.....	34
Viðauki (óendurskoðaður)	
Stjórnarháttaryfirlýsing.....	36

Skýrsla stjórnar Byggðastofnunar og forstjóra

Hlutverk

Um stofnunina gilda lög um Byggðastofnun nr. 106/1999 og reglugerð nr. 347/2000. Hlutverk Byggðastofnunar er að efla byggð og atvinnulíf með sérstakri áherslu á jöfnun tækifæra allra landsmanna til atvinnu og búsetu. Í samræmi við hlutverk sitt undirbýr, skipuleggur og fjármagnar stofnunin verkefni og veitir lán með það að markmiði að treysta byggð, efla atvinnu og stuðla að nýsköpun í atvinnulífi. Stofnunin skipuleggur og vinnur að atvinnuráðgjöf í samstarfi við landshlutasamtök sveitarfélaga, sveitarfélög og aðra haghafa. Byggðastofnun fylgist með þróun byggðar í landinu, m.a. með gagnasöfnun og rannsóknum. Stofnunin getur gert eða látið gera áætlanir um þróun byggðar og atvinnulífs í þeim tilgangi að treysta búsetu og atvinnu í byggðum landsins. Byggðastofnun annast framkvæmd laga um pósthjónustu og hefur með henni eftirlit eins og nánar er kveðið á um í lögum.

Rekstur árið 2025

Ársreikningur Byggðastofnunar fyrir árið 2025 er gerður á grundvelli alþjóðlegra reikningsskilastaðla fyrir opinbera aðila sem miða við rekstrargrunn (e. accrual basis IPSAS, International Public Sector Accounting Standards, vísað til sem "IPSAS") sem voru í gildi á Íslandi 31. desember 2025.

Samkvæmt rekstrarreikningi var afkoma jákvæð um 590,5 milljónir króna en til samanburðar var afkoma jákvæð um 1.305 milljónir króna árið 2024. Afkoma ársins er færð inn á uppsafnaða afkomu meðal eigin fjár. Eigið fé í lok desember 2025 samkvæmt efnahagsreikningi var 6.594 milljónir króna. Eiginfjárlutfall samkvæmt lögum um fjármálafyrirtæki var 23,35% en var 23,17% í lok árs 2024.

Efnahagur stofnunarinnar nam í lok desember 2025 33.870 milljónum króna og hefur hækkað um 3.752 milljónir króna frá árslokum 2024. Stærsti einstaki liðurinn á eignahlið efnahagsreiknings eru útlán til viðskiptavina og námu þau 27.580 milljónum króna og höfðu hækkað um 2.519 milljónir króna frá árslokum 2024. Handbært fé í lok desember 2025 nam 3.636 milljónum króna en var 2.637 milljónir króna í árslok 2024. Lántökur og skuldabréfaútgáfur námu 26.263 milljónum króna og höfðu hækkað um 2.857 milljónir króna á árinu. Aðrar skuldir námu 1.013 milljónum króna og höfðu hækkað um 305 milljónir króna frá áramótum. Ný útlán ársins 2025 námu 5.086 milljónum króna á móti 4.336 milljónum króna árið 2024.

Lög um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002, sem innleiða tilskipun 2013/36/ESB (CRD IV), og reglugerð (ESB) nr. 575/2013 (CRR), sem hefur verið veitt lagagildi hér á landi ásamt síðari breytingum, kveða á um lagalegar kröfur til eiginfjár stofnunarinnar. Lágmarkskrafa um eiginfjárlutfall undir stoð I er 8% af áhættugrunni fyrir útlánaáættu, markaðsáættu og rekstraráættu. Skv. breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002 sem samþykkt voru á Alþingi 15. júní 2022 og tóku gildi 1. júlí 2022 gildir X. kafli um eiginfjáruka ekki um Byggðastofnun og er stofnunin því undanþegin kröfum um sveiflujöfnunar- og verndunarauka frá þeim tíma.

Stjórnarhættir

Skv. 3. gr. laga um Byggðastofnun skipar ráðherra á ársfundi sjö menn í stjórn Byggðastofnunar til eins árs í senn og sjö menn til vara. Á ársfundi stofnunarinnar 8. maí 2025 skipaði innviðaráðherra nýja stjórn sem sitja skal fram að næsta ársfundi en þó ekki lengur en til 1. júlí 2026. Í stjórnina voru skipuð Halldór Gunnar Ólafsson stjórnarformaður, Vigfús Þórarinn Ásbjörnsson, Heiða Ingimarsdóttir, Haraldur Benediktsson, Heiðbrá Ólafsdóttir, Margrét Ólöf Sanders og Steindór R. Haraldsson. Á sama tíma voru sjö varamenn skipaðir, þau Guðrún Helga Bjarnadóttir, Hafþór Guðmundsson, Lovísa Oktavía Eyvindsdóttir, Sigríður Framdalz Ólafsdóttir, Unnar Hermannsson, Arnar Þór Sævarsson og Kjartan Páll Þórarinsson. Ráðherra skipar formann og varaformann og ákveður þóknun stjórnar. Fjármálaeftirlit SÍ metur hæfi stjórnarmanna skv. 52. gr. laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002.

Á árinu, 2025 hélt stjórn Byggðastofnunar tólf stjórnarfundi. Fundargerðir stjórnar eru birtar á heimasíðu stofnunarinnar en úr þeim útgáfum eru fjarlægðar allar upplýsingar sem falla undir 58. gr. laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002.

Skýrsla stjórnar Byggðastofnunar og forstjóra

Stjórn samþykkti stjórnarháttaryfirlýsingu 28. ágúst 2025. Er yfirlýsingin birt á heimasíðu stofnunarinnar og með ársreikningi Byggðastofnunar.

Í 4. gr. laga um Byggðastofnun er nánar kveðið á um verkefni stjórnar. Stjórn hefur sett sér reglur um störf sín og voru þær síðast endurskoðaðar 27. mars 2025.

Stjórn Byggðastofnunar leitast við að viðhalda góðum stjórnunarháttum og hefur sett sér reglur um störf stjórnar auk siðareglna fyrir starfsfólk og stjórn. Þá hafa verið settar starfsreglur fyrir endurskoðunarnefnd og stjórnin hefur skilgreint hlutverk regluvarðar. Hjá stofnuninni starfar lánanefnd sem fjallar um allar lánsúmsóknir, sölu fullnustueigna og hlutafjár auk þess að gera tillögu til stjórnar um sölu hlutabréfa, fullnustueigna og afgreiðslu lánamála yfir sínum heimildamörkum. Þá eru til staðar hjá stofnuninni aflamarksnefnd, áhættumatsnefnd, vanskilafundur og öryggisnefnd sem settar hafa verið verklagsreglur um. Í verklagsreglum um útlánastarfsemi, fjármála- og eignaumsýslu er m.a. kveðið á um heimildir lánanefndar. Voru reglurnar síðast uppfærðar og samþykktar af stjórn á fundi hennar 26. september 2024.

Í umboði stjórnar starfar endurskoðunarnefnd sem hefur lögbundið eftirlitshlutverk með endurskoðun stofnunarinnar. Endurskoðunarnefnd skal aðstoða stjórn við að uppfylla skyldur sínar með því að starfa sem óháður og hlutlægur aðili sem hefur eftirlit með reikningsskilaferli stofnunarinnar og innra eftirliti hennar ásamt störfum ytri og innri endurskoðenda stofnunarinnar eins og nánar er tilgreint í verklagsreglum hennar og í samræmi við 108. gr. b. laga nr. 3/2006 um ársreikninga.

Stjórn ber ábyrgð á skipun endurskoðunarnefndar og skal nefndin svara beint til stjórnar. Hún skal skipuð þremur aðilum eigi síðar en mánuði eftir aðalfund. Nefndarmenn skulu vera óháðir endurskoðanda eða endurskoðendum Byggðastofnunar og meirihluti nefndarmanna skal jafnframt vera óháður Byggðastofnun. Á fundi stjórnar 6. júní 2025 voru Ása Kristbjörg Karlsdóttir, Margrét Ólöf Sanders og Sigrún Hallgrímsdóttir skipaðar í endurskoðunarnefnd Byggðastofnunar til eins árs.

Stjórn skipar regluvörð samkvæmt erindisbréfi og kemur regluvörður að lágmarki einu sinni á ári fyrir stjórn og kynnir skýrslu um þau málefni sem undir starfssvið hans heyra. Þá hefur stjórn einnig skipað persónuverndarfulltrúa skv. erindisbréfi.

Ríkisendurskoðun ber ábyrgð á endurskoðun Byggðastofnunar skv. 4. gr. laga um Ríkisendurskoðun og endurskoðun ríkisreikninga nr. 46/2016. Ríkisendurskoðun fól Grand Thornton endurskoðun ehf. í kjölfar útboðs að sjá um endurskoðun á ársreikningi Byggðastofnunar í umboði sínu rekstrarárin 2025-2029.

Byggðastofnun er undanþegin rekstri á innri endurskoðunardeild skv. ákvörðun Fjármálaeftirlitsins frá árinu 2012. Árið 2016, í kjölfar útboðs, samdi Byggðastofnun við KPMG um að sjá um innri endurskoðun Byggðastofnunar á árunum 2016-2020. Árið 2020 var samningurinn við KPMG framlengdur til ársins 2025.

Verkefni forstjóra eru nánar tilgreind í 5. gr. laga um Byggðastofnun og í erindisbréfi ráðherra.

Áhættustýring

Skv. niðurstöðu Fjármálaeftirlitsins frá árinu 2015 er Byggðastofnun undanþegin starfrækslu áhættunefndar sbr. 5. mgr. 78. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki. Vegna þessarar undanþágu þá hvíla starfsskyldur áhættunefndar sem mælt er fyrir um á stjórn Byggðastofnunar.

Skv. 11. gr. laga um Byggðastofnun skal fjárhagslegt markmið lánastarfsemi stofnunarinnar vera að varðveita eigið fé að raungildi og takmarkar það áhættuvilja hennar, en stjórn stofnunarinnar ákveður viðunandi áhættu. Núgildandi áhættustefna Byggðastofnunar var staðfest af stjórn í september 2025.

Skýrsla stjórnar Byggðastofnunar og forstjóra

Áhættustýring og virkt innra eftirlit er ein af meginstoðum ábyrgs reksturs stofnunarinnar. Byggðastofnun hefur skilgreint helstu áhættuþætti í rekstri sínum. Þeir eru útlánaáhætta, samþjöppunaráhætta, markaðsáhætta, gengisáhætta, vaxtaáhætta, uppgreiðsluáhætta, verðbólguáhætta, lausafjáráhætta, útstreymisáhætta, seljanleikaáhætta, rekstraráhætta, upplýsingatækniáhætta, pólitísk og lagaleg áhætta, orðsporsáhætta og starfsmannaáhætta.

Virkt innra eftirlit er hjá stofnuninni og hafa flestir ferlar verið skráðir. Þessir ferlar og áhættuþættir eru metnir reglulega. Hafa úttektir sýnt fram á að skilgreindar eftirlitsaðgerðir eru virkar.

Í samræmi við 78. grein laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki hefur verið skipaður sérstakur umsjónarmaður áhættustýringar hjá Byggðastofnun og gilda um störf hans reglur um umsjónarmann áhættustýringar sem samþykktar voru af stjórn í janúar 2023. Hefur umsjónarmaður áhættustýringar beinan og milliliðalausán aðgang að stjórn Byggðastofnunar og flytur skýrslu um þau málefni sem undir starfssvið hans heyra einu sinni á ári auk þess að leggja fyrir stjórn ársfjórðungslega áhættuskýrslu.

Fjármögnun

Skv. fjárlögum 2025 hafði Byggðastofnun 5.000 milljóna króna lántökuheimild á árinu 2025 og nýtti stofnunin þá heimild að fullu á árinu með lántökum hjá Endurlánum ríkissjóðs.

Á árinu 2026 hefur stofnunin skv. fjárlögum 2026 5.000 milljón króna lántökuheimild.

Ófjárhagsleg upplýsingagjöf samkvæmt 66. gr. d laga nr. 3/2006 um ársreikninga

Byggðastofnun telst til eininga tengdum almannahagsmunum eins og hugtakið er skilgreint í lögum um ársreikninga nr. 3/2006, með síðari breytingum.

Stjórn Byggðastofnunar hefur sett sér starfsreglur eins og að framan greinir, þar er m.a. kveðið á um að stjórnarformanni í Byggðastofnun sé óheimilt að taka að sér önnur störf fyrir stofnunina en þau sem teljast eðlilegur hluti starfa hans sem stjórnarformanns.

Stjórnarmaður skal ekki taka þátt í meðferð máls er varðar viðskipti hans sjálfs, fyrirtækis sem hann á virkan eignarhlut í, situr í stjórn, er í forsvari fyrir, er starfsmaður við eða á verulegra hagsmuna að gæta í eða telst að öðru leyti innherji í, svo og varðandi samkeppnisaðila slíkra fyrirtækja. Sama gildir um þátttöku í meðferð máls sem tengist aðila sem er venslaður stjórnarmanni persónulega eða fjárhagslega. Aðalmenn og varamenn í stjórn Byggðastofnunar eða fyrirtæki sem þeir eiga eða eru í forsvari fyrir skulu ekki sækja um lán og/eða styrki hjá stofnuninni. Öll önnur viðskiptaerindi stjórnarmanna og/eða varamanna og fyrirtækja sem þeir kunna að eiga eða vera í forsvari fyrir skulu lögð fyrir stjórn.

Stjórn samþykkti stefnu um mat á hæfi stjórnar og forstjóra Byggðastofnunar á fundi 24. nóvember 2023. Tilgangur þessarar stefnu er að tryggja að Byggðastofnun uppfylli á hverjum tíma kröfur viðeigandi laga, reglna, viðmiða og leiðbeininga um mat á hæfi stjórnarmanna og forstjóra Byggðastofnunar að teknu tilliti til eðlis, umfangs og flækjustigs reksturs, til þess meðal annars að framfylgja viðmiðum um góða stjórnarhætti og auka trúverðugleika stofnunarinnar.

Stjórn Byggðastofnunar samþykkti siðareglur á fundi 1. nóvember 2023 sem gilda um stjórn og starfsmenn. Siðareglur minna starfsmenn og stjórn Byggðastofnunar og aðra þá sem starfa í umboði hennar á víðtækar og strangar siðferðiskröfur sem gerðar eru til þeirra og stuðla þannig að því að efla það traust og þann trúverðugleika sem stofnuninni er nauðsynlegt að hafa.

Byggðastofnun fylgir lögum, reglum og samningum sem snerta jafnréttismál og gilda á hverjum tíma. Byggðastofnun er vinnustaður þar sem starfsfólk er metið á eigin forsendum og hefur jafna möguleika og sömu réttindi í starfi og til starfsframa. Jafnréttisáætlun Byggðastofnunar er ætlað að stuðla að jöfnum rétti og stöðu kynja innan stofnunarinnar og samþættingu kynja- og jafnréttissjónarmiða í starfi og stefnumótun Byggðastofnunar. Jafnréttisáætlun Byggðastofnunar nær til allrar starfsemi hennar.

Skýrsla stjórnar Byggðastofnunar og forstjóra

Í lok árs 2023 veitti Jafnréttisstofa Byggðastofnun heimild til að nota jafnlaunamerkið árin 2024-2027. Í því fólst staðfesting á að Byggðastofnun hefði fengið vottun á jafnlaunakerfi sínu samkvæmt jafnlaunastaðli ÍST 85:2012 og uppfyllti öll skilyrði staðalsins. Með því er staðfest að launaákvarðanir séu kerfisbundnar, að fyrir hendi sé jafnlaunakerfi samkvæmt kröfum jafnlaunastaðals og að reglubundið er fylgst með því hjá stofnuninni að starfsfólk sem vinnur sömu eða jafnverðmæt störf hafi sambærileg laun óháð kynferði.

Byggðastofnun hefur sjálfbæra þróun og vernd umhverfisins að leiðarljósi í öllu sínu starfi. Á þann hátt leggur Byggðastofnun sitt af mörkum til að mæta þörfum samtímans án þess að draga úr möguleikum komandi kynslóða til að mæta þörfum sínum. Umhverfis- og samfélagsstefna og framkvæmd hennar er liður í daglegu starfi Byggðastofnunar til að draga úr álagi á umhverfið, auka gæði og vekja áhuga á innra umhverfisstarfi og samfélagslegri ábyrgð. Stefnan tekur til allrar starfsemi Byggðastofnunar.

Framtíðarhorfur

Eiginfjárstaða stofnunarinnar er sterk og gefur henni færi á að vera öflugur bakhjarl í landsbyggðunum. Gert er ráð fyrir að rekstur Byggðastofnunar verði áfram með svipuðum hætti á árinu 2026 og verið hefur.

Yfirlýsing stjórnar og forstjóra

Ársreikningurinn er gerður samkvæmt lögum nr. 123/2015 um opinber fjármál. Hann er gerður á grundvelli alþjóðlegra reikningsskilastaðla fyrir opinbera aðila sem miða við rekstrargrunn (IPSAS) sem eru í gildi á Íslandi í lok desember 2025.

Jafnframt er það álit okkar að ársreikningurinn og skýrsla stjórnar og forstjóra geymi glögggt yfirlit um þróun og árangur í rekstri stofnunarinnar, stöðu hennar og lýsi helstu áhættuþáttum og óvissu sem stofnunin býr við.

Samkvæmt bestu vitneskju er það álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af eignum og skuldum, fjárhagsstöðu og afkomu Byggðastofnunar á árinu 2025 í samræmi við ákvæði í lögum um opinber fjármál.

Stjórn Byggðastofnunar og forstjóri fjölluðu um ársreikninginn fyrir árið 2025 á fundi þann 26. febrúar 2026 og staðfestu hann með undirritun sinni.

Sauðárkróki, 26. febrúar 2026

Halldór Gunnar Ólafsson, formaður

Haraldur Benediktsson

Heiða Ingimarsdóttir

Heiðbrá Ólafsdóttir

Margrét Ólöf A Sanders

Steindór R. Haraldsson

Vigfús Þórarinn Ásbjörnsson

Arnar Már Elíasson, forstjóri

Áritun óháðra endurskoðenda

Til stjórnar og forstjóra Bygðastofnunar

Álit

Við höfum endurskoðað ársreikning Bygðastofnunar („stofnunin“) fyrir árið 2025. Ársreikningurinn hefur að geyma yfirlit yfir afkomu, efnahagsreikning, eiginfjáryfirlit, sjóðstreymi, upplýsingar um mikilvægar reikningsskilaaðferðir og aðrar skýringar.

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu stofnunarinnar á árinu 2025, efnahag hans 31. desember 2025 og breytingu á handbæru fé á árinu 2025, í samræmi lög nr. 123/2015 um opinber fjármál og við alþjóðlegra reikningsskilastaðla fyrir opinbera aðila sem miða við rekstrargrunn (e. accrual basis IPSAS, International Public Sector Accounting Standards, vísað til sem "IPSAS").

Álit okkar er í samræmi við þær upplýsingar sem koma fram í endurskoðunarskýrslu okkar til endurskoðunarnefndar í samræmi við 11. gr. reglugerðar Evrópuþingsins og ráðsins nr. 537/2014.

Grundvöllur fyrir álit

Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla (ISA) en nánar er gerð grein fyrir ábyrgð okkar í kaflanum Ábyrgð endurskoðanda. Við uppfyllum ákvæði siðareglna endurskoðenda á Íslandi og teljumst því óháð stofnuninni. Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

Megináherslur við endurskoðunina

Lykilatriði endurskoðunarinnar eru þau atriði, sem að okkar faglega mati, hafa mesta þýðingu við endurskoðun okkar á ársreikningi stofnunarinnar árið 2025. Þessi atriði voru yfirfarin við endurskoðun á ársreikningnum og höfð til hliðsjónar við ákvörðun á viðeigandi álit á honum. Í áritun okkar látum við ekki í ljós sérstakt álit á hverju þeirra fyrir sig.

Eftirfarandi atriði teljum við vera lykilatriði í endurskoðun okkar:

Skýring á lykilatriði í endurskoðuninni	Hvernig var brugðist við lykilatriði í endurskoðun
Mat á útlánum til viðskiptavina Sjá umfjöllun um mikilvægar reikningsskilaaðferðir í skýringu nr. 2 (l) & (m) og skýringu nr. 14, útlán til viðskiptavina og skýringu nr. 22. áhættustýring.	Við öfluðum skilnings á útlánaferlinu, útlánaáættu og útreikningi vænts útlánataps samkvæmt því líkani sem stofnunin beitir. Við yfirförum og lögðum mat á hönnun og virkni innra eftirlits sem tengist utanumhaldi á útlánum og virðisrýrnun.
Útlán til viðskiptavina námu 27.580 milljónum króna eða 81,4% af heildareignum stofnunarinnar á sama tíma og eru því stærsti einstaki eignaliður þess.	Við framkvæmdum prófanir á líkani stofnunarinnar sem notað er við útreikning vænts útlánataps og yfirförum og lögðum mat á aðferðafræði og helstu forsendur sem lagðar eru til grundvallar útreikningum. Við yfirförum líkanið með hliðsjón af kröfum IPSAS.
Útlán eru upphaflega færð á gangvirði og síðar metin á afskrifuðu kostnaðarverði samkvæmt aðferð virkra vaxta. Virðisrýrnun er reiknuð á grundvelli líkans um vænt útlánatap (e. Expected Credit Loss, ECL) í samræmi við IPSAS 41.	Skýringar vegna útlána og virðisrýrnunarsjóðs voru yfirfarnar.
Mat á virðisrýrnunarsjóði er verulega matskennt og háð forsendum stjórnenda.	
Vegna umfangs útlána í efnahagsreikningi og þeirrar verulegu matsóvissu sem fylgir ákvörðun vænts útlánataps teljum við virðisrýrnun útlána til viðskiptavina vera lykilatriði við endurskoðun.	

Áritun óháðra endurskoðenda, frh.:

Aðrar upplýsingar

Stjórn og forstjóri eru ábyrg fyrir öllum upplýsingum sem stofnunin birtir, jafnt ársreikningi sem öðrum upplýsingum. Álit okkar nær ekki til annarra upplýsinga sem stofnunin gefur út en tilgreint er hér að ofan. Aðrar upplýsingar eru t.a.m. árskýrsla, skýrsla stjórnar og forstjóra (ekki umfram það sem álit okkar segir til um hér að neðan) og óendurskoðaðar stjórnarháttayfirlýsingar. Staðfestum við því ekki þær upplýsingar sem þar er að finna. Hvað ábyrgð okkar varðar felst hún í yfirlestri á efni og innihaldi og athugun á því hvort um verulegt ósamræmi sé að ræða milli hennar og ársreikningsins.

Í samræmi við ákvæði 2. mgr. 104. gr. laga nr. 3/2006 um ársreikninga staðfestum við að í skýrslu stjórnar sem fylgir ársreikningi þessum eru veittar þær upplýsingar að lágmarki sem ber að veita samkvæmt lögum um ársreikninga og koma ekki fram í skýringum.

Ábyrgð stjórnar og forstjóra á ársreikningnum

Stjórn og forstjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi í samræmi lög nr. 123/2015 um opinber fjármál og við alþjóðlegra reikningsskilastaðla fyrir opinbera aðila sem miða við rekstrargrunn, IPSAS. Stjórn og forstjóri eru einnig ábyrg fyrir innra eftirliti við gerð og framsetningu ársreikningsins, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Við gerð ársreikningsins er stjórn og forstjóri ábyrg fyrir mati á rekstrarhæfi stofnunarinnar. Ef vafi leikur á rekstrarhæfi skal gerð grein fyrir því í ársreikningsins með viðeigandi skýringum og greint frá því hvers vegna ákveðið var að beita forsendunni um rekstrarhæfi við gerð og framsetningu ársreikningsins, nema ákveðið hafi verið að leysa stofnunin upp eða hætta starfsemi, eða engir aðrir raunhæfir kostir fyrir hendi en að gera það.

Stjórn og endurskoðunarnefnd skal hafa eftirlit með gerð og framsetningu ársreikningsins.

Ábyrgð endurskoðanda

Markmið okkar er að afla nægjanlegrar vissu um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka og að gefa út áritun sem felur í sér álit okkar. Nægjanleg vissu er nokkuð hátt stig vissu, en það tryggir ekki að endurskoðun sem framkvæmd er í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla muni uppgötva allar verulegar skekkjur séu þær til staðar. Skekkjur geta orðið til vegna mistaka eða sviksemi og eru álitnar verulegar ef þær gætu haft áhrif á fjárhagslega ákvarðanatöku notenda ársreikningsins, stakar eða samanlagðar.

Sem hluti af endurskoðuninni sem framkvæmd er í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla, beitum við faglegu mati (e. professional judgment) og viðhöfum faglega tortryggni (e. professional skepticism). Eftirfarandi er einnig hluti af endurskoðun okkar á ársreikningi stofnunarinnar:

- Greina og meta hættuna á verulegri skekkju í ársreikningnum, hvort sem er vegna mistaka eða sviksemi, skipuleggja og framkvæma endurskoðunaraðgerðir til að bregðast við þeirri hættu og öflun endurskoðunargagna sem eru nægjanleg og viðeigandi til að byggja álit okkar á. Hættan á að uppgötva ekki verulega skekkju vegna sviksemi er meiri en að uppgötva ekki skekkju vegna mistaka þar sem sviksemi getur falið í sér samsæri, skjalafals og misvísandi framsetningu ársreikningsins, að einhverju sé viljandi sleppt eða að innra eftirlit sé ekki virt.
- Afla skilnings á innra eftirliti, ekki í þeim tilgangi að veita álit á virkni innra eftirlits stofnunarinnar, heldur í þeim tilgangi að skipuleggja viðeigandi endurskoðunaraðgerðir.
- Meta hvort reikningsskilaaðferðir sem notaðar eru, og tengdar skýringar, séu viðeigandi og hvort reikningshaldslegt mat stjórnenda sé raunhæft.
- Meta hvort forsendan um rekstrarhæfi eigi við, hvort verulegur vafi leiki á rekstrarhæfi eða hvort aðstæður séu til staðar sem gætu valdið vafa um rekstrarhæfi. Ef við teljum að vafi leiki á rekstrarhæfi ber okkur að vekja sérstaka athygli á viðeigandi skýringum ársreikningsins í áritun okkar. Ef slíkar skýringar eru ófullnægjandi ber okkur að víkja frá fyrirvaralausri áritun. Niðurstaða okkar byggir á endurskoðunargögnum sem aflað er fram að dagsetningu áritunar. Atburðir eða aðstæður eftir dagsetningu áritunar geta þannig valdið óvissu um rekstrarhæfi stofnunarinnar.

Áritun óháðra endurskoðenda, frh.:

Ábyrgð endurskoðanda, frh.

- Meta hvort ársreikningurinn gefi glögga mynd af undirliggjandi viðskiptum og atburðum og leggja mat á framsetningu, uppbyggingu og innihald ársreikningsins með tilliti til glöggrar myndar, skýringum þar á
- Afla endurskoðunargagna er varða verulegar einingar innan ársreikningsins til að geta látið í ljós álit á ársreikningi. Við erum ábyrg fyrir skipulagi, umsjón og framkvæmd endurskoðunar stofnunarinnar og berum ein ábyrgð á álit okkar á stofnuninni.

Okkur ber skylda til að upplýsa stjórn Byggðastofnunar og endurskoðunarnefnd stofnunarinnar meðal annars um áætlað umfang og tímasetningu endurskoðunarinnar auk verulegra atriða sem upp komu í endurskoðun okkar, þar á meðal verulega annmarka á innra eftirliti, ef við á.

Við höfum afhent stjórn endurskoðunarskýrslu þar sem gerð er grein fyrir þessum atriðum og er hún í samræmi við áritun þessa.

Við höfum ekki veitt Byggðastofnun þjónustu sem telst óheimilt að veita samhliða endurskoðun í samræmi við lög um endurskoðendur. Við höfum einnig afhent endurskoðunarnefnd yfirlýsingu þess efnis að við uppfylfum ákvæði siðareglna er varðar óhæði. Við höfum jafnframt komið á framfæri upplýsingum um tengsl eða aðra þætti sem gætu haft áhrif á óhæði okkar og hvaða varúðarráðstafanir við höfum stuðst við til að tryggja óhæði okkar, ef við á.

Við vorum kjörnir endurskoðendur stofnunarinnar á árinu 2025 að undangengnu útboði á vegum ríkisendurskoðunar. Þetta er fyrsta reikningsárið þar sem við erum endurskoðendur stofnunarinnar.

Fyrir hönd Grant Thornton endurskoðunar ehf.
Reykjavík, 26. febrúar 2026

J. Sturla Jónsson
löggiltur endurskoðandi

Yfirlit um afkomu

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

		2025	2024
	<i>Skýr.</i>		
Vaxtatekjur			
Vaxtatekjur og verðbætur af útlánum til viðskiptavina reiknaðar með aðferð virkra vaxta.....		2.635.609	2.573.682
Vaxtatekjur af bankainnstæðum.....		88.859	77.468
Vaxtatekjur og verðbætur af markaðsskuldabréfum.....		16.819	19.297
		<u>2.741.287</u>	<u>2.670.446</u>
Vaxtagjöld			
Vaxtagjöld og verðbætur af lántökum og leiguskuldum.....	16	1.524.834	1.345.188
Hreinar vaxtatekjur		<u>1.216.453</u>	<u>1.325.258</u>
Aðrar rekstrartekjur			
Framlag ríkissjóðs skv. fjárlögum.....	6	452.300	453.500
Gengismunur.....	7	3.101	2.367
Gangvirðisbreytingar hlutabréfa.....		45.787	52.510
Hlutdeild í afkomu hlutdeildarféлага.....		5.273	46.556
Leigutekjur af eignum í virku söluferli.....	12	70	0
Aðrar tekjur.....	8	300.489	188.771
		<u>807.020</u>	<u>743.704</u>
Hreinar rekstrartekjur		<u>2.023.473</u>	<u>2.068.962</u>
Önnur rekstrargjöld			
Veitt framlög til atvinnuráðgjafa.....		240.300	240.500
Veittir aðrir styrkir.....		161.845	121.325
Laun og launatengd gjöld.....	3,4	447.197	436.977
Annar rekstrarkostnaður.....		216.716	216.095
Rekstrarkostnaður eigna í virku söluferli.....	12	9.468	1.925
Matsbreytingar eigna í virku söluferli.....	12	6.515	0
Afskriftir varanlegra rekstrarfjármuna og leigueigna.....	15,18	23.691	24.354
Framlög í afskriftareikning útlána, lánsloforða og annarra krafna.....	22	327.205	(276.899)
		<u>1.432.937</u>	<u>764.277</u>
Afkoma ársins		<u>590.536</u>	<u>1.304.685</u>

Efnahagsreikningur

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

		31.12.2025	31.12.2024
	<i>Skýr.</i>		
Eignir			
Handbært fé.....	9	3.636.024	2.636.872
Markaðsskuldabréf.....	10	369.202	355.927
Aðrar kröfur.....		5.274	4.639
Hlutabréf.....	11	376.726	332.572
Eignir í virku söluférlu.....	2(c),12	64.231	10
Leigueignir.....	2(c),18	9.277	0
Hlutdeildarfélag.....	13	1.075.131	968.970
Útlán til viðskiptavina.....	14	27.580.096	25.060.931
Varanlegir rekstrarfjármunir.....	15	753.806	757.442
Eignir samtals		33.869.767	30.117.363
Skuldir			
Lántökur og skuldabréfaútgáfur.....	16	26.263.415	23.406.323
Óráðstöfuð framlög.....		839.841	563.986
Leiguskuldir.....	2(c),18	9.592	0
Aðrar skuldir.....		163.359	144.030
Skuldir samtals		27.276.206	24.114.339
Eigið fé			
Eiginfjárframlag.....		7.800.000	7.800.000
Uppsöfnuð afkoma.....	17	(1.206.440)	(1.796.976)
Eigið fé samtals		6.593.560	6.003.024
Skuldir og eigið fé samtals		33.869.767	30.117.363

Sjóðstreymisýfirlit

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

	Skýr.	2025	2024
Rekstrarhreyfingar			
Afkoma ársins.....		590.536	1.304.685
Rekstrarliðir sem hafa ekki áhrif á handbært fé:			
Hreinar vaxtatekjur.....		(1.216.453)	(1.325.258)
Gengismunur.....	7	(3.101)	(2.367)
Gangvirðisbreytingar hlutabréfa.....	11	(45.787)	(52.510)
Hlutdeild í afkomu hlutdeildarféлага.....	13	(5.273)	(46.556)
Matsbreytingar eigna í virku söluférla.....	12	6.515	0
Hagnaður af sölu hlutabréfa.....	11	(53.470)	(884)
Afskriftir rekstrarfjármuna og leigueigna.....	15,18	23.691	24.354
Hagnaður af sölu varanlegra rekstrarfjármuna.....	15	(2.025)	0
Framlög í afskriftareikning útlána, lánsloforða og annarra krafna.....	22	327.205	(276.899)
		(378.161)	(375.435)
Breytingar á rekstrartengdum eignum og skuldum:			
Afborganir útlána.....	14	2.862.315	2.045.370
Veitt lán.....	14	(5.085.917)	(4.336.205)
Innlausn og sala fullnustueigna.....	12	(35.849)	0
Aðrar kröfur.....		635	(20.658)
Aðrar skuldir.....		19.329	(62.929)
Óráðstöfuð framlög.....		275.855	34.699
		(2.341.794)	(2.715.158)
Innborgaðir vextir.....		2.031.126	2.113.551
Greiddir vextir.....		(1.372.805)	(1.141.899)
Mótttekinn arður.....		11.063	8.743
Handbært fé til rekstrar		(1.672.410)	(1.734.762)
Fjárfestingarhreyfingar			
Hlutabréf og hlutdeildarfélag.....	11,13	(45.784)	(11.338)
Varanlegir rekstrarfjármunir.....	15	(17.320)	0
Fjárfestingarhreyfingar		(63.104)	(11.338)
Fjármögnunarhreyfingar			
Afborganir af lántökum.....	16	(2.273.355)	(1.491.345)
Afborganir af leiguskuldum.....	18	(1.523)	0
Nýjar lántökur.....	16	5.000.000	4.965.395
Fjármögnunarhreyfingar		2.725.121	3.474.050
Hækkun á handbæru fé		989.608	1.727.950
Gengismunur á handbæru fé.....	7	9.544	(18.008)
Handbært fé í ársbyrjun	9	2.636.872	926.930
Handbært fé í lok ársins.....	9	3.636.024	2.636.872
Fjárfestingarhreyfingar án greiðsluáhrifa			
Sala fullnustueigna og lánveiting fyrir söluverð.....	13	0	23.000
Sala hlutabréfa og móttaka annarra hlutabréfa f. söluverð.....		160.981	0

Yfirlit um breytingu eigin fjár

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

	Skýr.	Eiginfjár- framlag	Uppsöfnuð afkoma	Eigið fé samtals
Eigið fé 1. janúar 2024.....		7.800.000	(3.101.661)	4.698.339
Afkoma ársins 2024.....			1.304.685	1.304.685
Eigið fé 31. desember 2024.....		<u>7.800.000</u>	<u>(1.796.976)</u>	<u>6.003.024</u>
Afkoma ársins 2025.....			590.536	590.536
Eigið fé 31. desember 2025.....		<u>7.800.000</u>	<u>(1.206.440)</u>	<u>6.593.560</u>

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

1. Upplýsingar um stofnunina

Byggðastofnun, kt. 450679-0389 er lánastofnun og er megin starfsemi stofnunarinnar fölginn í útlánum og öðrum fjárhagslegum stuðningi auk þess að fylgjast með þróun byggðar á Íslandi, annast framkvæmd laga um pósthjónustu og hafa eftirlit með pósthjónustu. Lögheimili stofnunarinnar er að Sauðármýri 2, 550 Sauðárkróki.

2. Mikilvægar reikningsskilaaðferðir

(a) Yfirlýsing um samræmi

Ársreikningurinn er gerður samkvæmt lögum nr. 123/2015 um opinber fjármál. Hann er gerður á grundvelli alþjóðlegra reikningsskilastaðla fyrir opinbera aðila sem miða við rekstrargrunn (e. accrual basis IPSAS, International Public Sector Accounting Standards, vísað til sem "IPSAS") sem voru í gildi á Íslandi 31. desember 2025.

Stjórn og forstjóri Byggðastofnunar staðfestu ársreikninginn þann 26. febrúar 2026.

(b) Grundvöllur reikningsskilanna

Ársreikningurinn er gerður á grundvelli kostnaðarverðs, að undanskildum færslu hlutabréfa á gangvirði. Ársreikningurinn er í íslenskum krónum og allar fjárhæðir eru sýndar í þúsundum króna, nema þar sem annað er tilgreint.

(c) Breytingar á reikningsskilaaðferðum

Reikningsskilaaðferðum sem beitt er við gerð þessa ársreiknings eru þær sömu og beitt var við gerð ársreiknings Byggðastofnunar fyrir árið 2024, að undanskildum eftirfarandi breytingum:

Breyting á reikningsskilaaðferðum vegna leigusamninga

Í upphafi árs 2025 tók gildi IPSAS 43 *Leigusamningar* og kom í stað IPSAS 13 *Leigusamningar*.

IPSAS 43 innleiðir eitt leigusamningslíkan fyrir leigutaka. Í því felst að leigutaki gerir ekki lengur greinarmun á rekstrarleigusamningum og fjármögnunarleigusamningum heldur færir í efnahagsreikning vegna allra leigusamninga leigueignir, sem endurspeglar rétt til að nýta undirliggjandi eignir, og leiguskuldur, sem endurspeglar skuldbindingar til að greiða leigu. Leigutaki færir í rekstrarreikning afskriftir af leigueignum og vaxtagjöld af leiguskuldum. Valkvæðar undanþágur frá þessu líkani er hins vegar að finna í staðlinum vegna leigusamninga þar sem leigutími, ákvarðaður í samræmi við reglur IPSAS 43, er 12 mánuðir eða styttri og vegna leigusamninga þar sem verðmæti undirliggjandi eignar er lítið. Meðferð leigusamninga hjá leigusala samkvæmt IPSAS 43 er svipuð og samkvæmt IPSAS 13 þar sem leigusali þarf að halda áfram að flokka hvern leigusamning sem annað hvort fjármögnunarleigusamning eða rekstrarleigusamning.

Byggðastofnun hefur beitt IPSAS 43 frá og með 1. janúar 2025 miðað við aðferð uppsafnaðra áhrifa, þar sem leigueignir námu sömu fjárhæðum og leiguskuldur þann 1. janúar 2025, án áhrifa á eigið fé 1. janúar 2025, og án þess að breyta samanburðarfjárhæðum vegna ársins 2024.

Uptaka IPSAS 43 hefur haft eftirfarandi áhrif á ársreikning Byggðastofnunar fyrir árið 2025:

* Stofnunin hefur fært í efnahagsreikning 1. janúar 2025 leigueignir og leiguskuldur að fjárhæð 10,9 millj.kr.;

* Stofnunin hefur fært í yfirliti um afkomu ársins 2025 afskriftir vegna leigueigna að fjárhæð 1,8 millj.kr. og vaxtagjöld vegna leiguskuldur að fjárhæð 0,7 millj.kr., samtals 2.5 millj.kr.

Nánari upplýsingar um leigusamninga koma fram í skýr. 2(k) og 18.

Breytingar á reikningsskilaaðferðum vegna eigna í virku söluferli

Í upphafi árs 2025 tók gildi IPSAS 44 *Fastafjármunir til sölu og aflögð starfsemi*.

IPSAS 44 tilgreinir reikningsskilaaðferðir fyrir eignir sem eru í virku söluferli og þær kröfur sem eru gerðar vegna framsetningar og upplýsinga í reikningsskilum um slíkar eignir og aflagða starfsemi.

Byggðastofnun hefur beitt IPSAS 44 framvirkt frá og með 1. janúar 2025. Bæitingin hefur ekki haft áhrif á mati eigna og skulda né á eigið fé 1. janúar 2025. Hún hefur leitt til þess að heitið "Fullnustueignir" var breytt í "Eignir í virku söluferli" eftir því sem það átti við í ársreikningnum.

Nánari upplýsingar um eignir í virku söluferli koma fram í skýr. 2(j) og 13.

Aðrir nýir reikningsskilastaðlar og breytingar á reikningsskilastöðlum sem tóku gildi 1. janúar 2025 höfðu ekki áhrif á ársreikning Byggðastofnunar.

(d) IPSAS-staðlar sem hafa verið gefnir út en ekki tekið gildi

Nokkrir IPSAS-staðlar og breytingar á IPSAS-stöðlum hafa verið gefnir út en ekki tekið gildi fyrir reikningsárið sem hófst 1. janúar 2025. Byggðastofnun hefur ekki beitt nýju stöðlunum og breytingunum á stöðlum við gerð þessa ársreiknings en ætlar að beita þeim þegar þau taka gildi í framtíðinni. Byggðastofnun er í því ferli að meta möguleg áhrif af upphaflegri beitingu IPSAS 47 *Tekjur* og IPSAS 48 *Tilfærsluútgjöld*, sem munu gilda frá og með 1. janúar 2027, og þar af leiðandi veit ekki sem stendur hver áhrifin verða, ef einhver. Stofnunin reiknar með að beiting annarra útgefinna staðla og breytinga á stöðlum muni ekki hafa áhrif á ársreikning stofnunar á því ári þegar þau taka gildi.

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

(e) Reikningshaldslegt mat og ákvarðanir

Við gerð þessara reikningsskila hafa stjórnendur tekið ákvarðanir sem byggja á mati og gefnum forsendum sem hafa áhrif á beitingu reikningsskilaaðferða og birtar fjárhæðir eigna, skulda, tekna og gjalda sem fram koma í reikningsskilunum. Stjórnendur byggja mat sitt á fyrri reynslu og öðrum þáttum sem taldir eru skynsamlegir miðað við aðstæður, en endanlegar niðurstöður kunna að vera frábrugðnar þessu mati.

Mat og forsendur þess eru í stöðugri endurskoðun hjá stjórnendum. Breytingar á reikningshaldslegu mati eru færðar á því tímabili sem breytingin á sér stað.

Helstu óvissuþættirnir eru mat á afskriftareikningi útlána, lánsloforða og annarra krafna og mat á virði hlutabréfa og fullnustueigna.

Samkvæmt reglum IPSAS ber stjórnendum að meta hvort lántökur og lánveitingar séu ívilnandi við upphaflega færslu þeirra í bókhaldi. Einnig ber þeim að meta hvort veitt lánsloforð fela í sér loforð um að veita lán á vöxtum sem eru undir markaðsvöxtum. Jákvæð niðurstaða slíks mats hefur ákveðnar reikningshaldslegar afleiðingar í för með sér. Stjórnendur Bygðastofnunar hafa framkvæmt þetta mat og komist að niðurstöðu um að umfang ívilnandi útlána og lánsloforða sem voru útistandandi hjá Bygðastofnun 31. desember 2025 var óverulegt. Eftirfarandi aðferðir voru notaðar við matið:

- Lántökur voru metnar út frá því hvort vaxtaálag ofan á ríkistryggð skuldabréf væri undir vaxtaálagi skráðra skuldabréfa útgefin af Bygðastofnun í síðustu viðskiptum. Fyrir lántökur í erlendum myntum var kannað hvort vaxtaálag ofan á LIBOR væri undir skuldtryggingarálagi (CDS) íslenska ríkisins.
- Vegna útlána og lánsloforða, voru markaðskjör skilgreind sem þau kjör sem lántakendum Bygðastofnunar byðist hjá öðrum íslenskum lánastofnunum. Gert var ráð fyrir að markaðskjör útlána væru samtala grunnvaxta og álags vegna útlánaáættu. Fyrir lán í íslenskum krónum voru grunnvextir ákvarðaðir sem lægstu vextir á lánamarkaði skv. Seðlabanka Íslands og notast var við LIBOR-vexti fyrir lán í erlendum myntum. Vaxtaálag vegna útlánaáættu var metið byggt á lánshæfismati viðkomandi lántakanda og veðstöðu.

(f) Verðtryggðar eignir og skuldir og eignir og skuldir í erlendum gjaldmiðlum

Áfallinn gengismunur og verðbætur á höfuðstól eigna og skulda eru færðar í ársreikningnum. Verðtryggðar eignir og skuldir eru færðar miðað við vísitölur sem tóku gildi 1. janúar 2026. Útlán og lántökur í erlendum gjaldmiðlum eru umreiknaðar í íslenskar krónur á síðasta skráða miðgengi Seðlabanka Íslands í lok desember 2025. Innistæður á gjaldeyrisreikningum í íslenskum bönkum eru umreiknaðar í íslenskar krónur á síðasta skráða kaupgengi viðkomandi viðskiptabanka. Gengismunur sem myndast er færður í yfirliti um afkomu og efnahagsreikning.

Miðgengi Seðlabanka Íslands í lok tímabilsins:	31.12.2025	31.12.2024
USD	125,20	138,20
DKK	19,71	19,30
JPY	0,80	0,88
EUR	147,20	143,90
Kaupgengi Arion banka í lok tímabilsins:		
USD	124,74	138,13
JPY	0,79	0,87
EUR	146,68	143,40
Kaupgengi Landsbankans í lok tímabilsins:		
EUR	146,66	143,37
Kaupgengi Íslandsbanka í lok tímabilsins:		
USD	124,73	138,05
JPY	0,80	0,88
EUR	146,71	143,43
Vísitölur í upphafi tímabils:		
	1.1.2026	1.1.2025
Vísitala neysluverðs til verðtryggingar	658,2	634,7

(g) Handbært fé

Til handbærs fjár í efnahagsreikningi og við gerð sjóðstreymis teljast bankainnstæður.

(h) Markaðsskuldabréf

Markaðsskuldabréf samanstanda af ríkisskuldabréfum. Þau eru færð í bókhaldi þegar kaupin eru gerð upp og eru þau metin upphaflega á gangvirði, sem er kaupverðið, auk viðskiptakostnaðar sem má rekja beint til kaupanna. Þau eru síðan metin á afskrifuðu kostnaðarverði þar sem samningsbundið sjóðstreymi þeirra felur í sér eingöngu endurgreiðslu höfuðstóls og vaxta og markmið Bygðastofnunar með eignarhald á þeim er að uppfylla kröfur Seðlabanka Íslands um að eiga laust fé til að mæta skuldbindingum við álagsaðstæður næstu 30 daga. Stofnunin gerir ekki ráð fyrir sölu þessara skuldabréfa nema slíkar álagsaðstæður komi upp og markmiðið með eignarhaldinu felur ekki í sér tíðrar sölu á markaðsskuldabréfum að verulegu virði. Áfallnir vextir og verðbætur eru taldir með í bókfærðu verði skuldabréfanna og eru færð undir liðnum „Vaxtatekjur og verðbætur af markaðsskuldabréfum“ í yfirliti um afkomu.

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

(i) Eignarhlutir í félögum

Hlutdeildarfélög, eru félög þar sem stofnunin hefur veruleg áhrif á fjármála- og rekstrarlegar ákvarðanir án þess að hafa yfirráð yfir ákvörðunum þess. Veruleg áhrif eru alla jafna til staðar þegar stofnunin á 20-50% eignarhlut í öðrum félögum. Sé eignarhluti undir 20% en Bygðastofnun með aðila í stjórn félags þá er félagið skilgreint sem hlutdeildarfélag. Stofnunin færir fjárfestingar í hlutdeildarfélögum með hlutdeildaraðferð.

Eignarhlutir í öðrum félögum eru færðir á gangvirði í gegnum afkomu. Gangvirðisbreytingar eru færðar í yfirliti um afkomu og efnahagsreikning.

(j) Eignir í virku söluferli

Bygðastofnun flokkar fastafjármuni sem „eignir í virku söluferli“ ef bókfært verð þeirra verður endurheimt aðallega með því að selja þá. Til að slíkt teljist vera tilfellið þurfa viðkomandi eignir að vera tilbúnar til tafarlausrar sölu í núverandi ástandi, og einungis háð venjubundnum ákvæðum sem gilda um sölu slíkra eigna, og að sala þeirra sé talin mjög líkleg. Sala telst mjög líkleg þegar stjórnendur sem ráða því hvort eignirnar verði seldar eða ekki hafa skuldbundið sig við söluáætlun vegna viðkomandi eigna, þær eru auglýstar til sölu með virkum hætti, á verði sem er sanngjarnt með tilliti til núverandi gangvirðis þeirra, þess er vænt að salan uppfylli skilyrði fyrir færslu sem fullgild sala innan við ár frá flokkunardegi (þó með tilteknum undantekningum), og aðgerðir sem þarf að framkvæma til að ljúka við söluáætlunina gefa til kynna að það sé ólíklegt að mikilvægar breytingar verði gerðar á áætluninni eða að hún verði dregin til baka.

Eignir í virku söluferli eru metnar á því sem lægra er af bókfærðu verði þeirra eða gangvirði að frádregnum sölukostnaði. Afskriftir af rekstrarfjármunum eru ekki færðar á meðan þeir eru flokkaðir sem eignir í virku söluferli en tilfallandi tekjur og gjöld vegna þeirra eru færð í yfirliti um afkomu.

(k) Leigusamningar

Bygðastofnun sem leigutaki

Á skuldbindingardegi samnings leggur Bygðastofnun mat á það hvort samningur eða hluti hans feli í sér leigusamning. Samningur er leigusamningur að hluta eða í heild ef hann veitir rétt til að ráða yfir notkun á tiltekinni eign á tilteknu tímabili í skiptum fyrir endurgjald.

Bygðastofnun færir í efnahagsreikning leigueign og leiguskuld á upphafsdegi leigusamnings. Á þeim degi eða við breytingu á samningi sem felur í sér leiguhluta úthlutar stofnunin endurgjaldinu á sérhvern leiguhluta á grundvelli sjálfstæðs verðs hvers hlutar fyrir sig. Stofnunin hefur þó valið að færa ekki leigueignir og leiguskuldir vegna leigusamninga þar sem leigutími, skilgreindur í samræmi við reglur IPSAS 43, er 12 mánuðir eða styttri og vegna leigusamninga þar sem verðmæti undirliggjandi eigna er lítið. Leigugreiðslur vegna þessara samninga eru færðar til gjalda í rekstrarreikning línulega á leigutíma.

Bygðastofnun ákvarðar leigutímann út frá óuppsagianlegu leigutímabili leigusamnings að viðbættum tímabilum sem falla undir framlengingarheimildir ef stofnunin er nokkuð viss um að nýta þær. Ef uppsagnarheimildir eru í samningum sem stofnunin er viss um að nýta þá er tekið tillit til þess. Stjórnendur stofnunar nota eigin dómgreind við ákvörðun á hvort stofnunin er nokkuð viss um að nýta framlengingarheimildir eða nýta uppsagnarheimildir. Við það mat horfa stjórnendur til allra viðeigandi staðreynda og aðstæðna sem mynda efnahagslegan hvata fyrir stofnunina.

Leigueignir eru upphaflega færðar á kostnaðarverði, sem er upphafleg fjárhæð leiguskulda að viðbættum leigugreiðslum sem Bygðastofnun innir af hendi á upphafsdegi samninga eða fyrir þann dag, beinum upphafskostnaði og áætlaðs kostnaðar stofnunar við að taka niður eða fjarlægja undirliggjandi eignir eða til þess að færa ástand þeirra eða svæðis þar sem þær eru staðsettar í samt horf að loknum leigusamningi, og að frádregnum móttæknum leiguhvötum.

Eftir upphaflega færslu eru leigueignir metnar í samræmi við kostnaðarverðislíkan í IPSAS 43. Þær eru afskrifaðar línulega frá upphafsdegi samninga til loka leigutíma, nema þegar eignarhald flyst yfir til Bygðastofnunar í lok leigutímans eða ef kostnaðarverð leigueigna endurspeglar að stofnunin muni nýta sér kauprétt á undirliggjandi eignir. Í þeim tilfellum eru leigueignir afskrifaðar á nýtingartíma undirliggjandi eigna, sem er ákvarðaður með sömu aðferð og notuð er fyrir rekstrarfjármuni stofnunar. Bókfært verð leigueigna er lækkað vegna virðisryrnunar, þegar það á við, og breytt vegna tiltekinna breytinga á bókfærðu verði leiguskulda.

Leiguskuldir eru upphaflega færðar miðað við núvirði leigugreiðslna sem eru ógreiddar á upphafsdegi leigusamninga, þar sem leigugreiðslur eru núvirtar með því að nota innbyggða vexti í leigunni, ef unnt er að ákvarða þá vexti með áreiðanlegum hætti, en annars notar Bygðastofnun vexti á nýju lánsfé. Við mat á vöxtum á nýju lánsfé er horft til ýmissa þátta en einkum tegunda undirliggjandi eigna, staðsetningar þeirra, ástands og leigutíma.

Leigugreiðslur sem eru innfaldar í mati á leiguskuldum geta verið bæði fastar eða breytilegar sem taka þá mið af vísitölum eða vöxtum. Á sama hátt eru metnar inn framlengingarheimildir sem Bygðastofnun er nokkuð viss um að nýta og uppsagnarákvæði sem ákveðið hefur verið að nýta.

Breytilegar leigugreiðslur sem taka mið af veltu eða notkun á undirliggjandi eignum eru ekki innfaldar í mati á leiguskuldum nema að því marki sem þær eru áfallnar og ógreiddar á reikningsskiladegi. Breytilegar leigugreiðslur sem taka mið af veltu eða notkun á undirliggjandi eignum eru færðar til gjalda í rekstrarreikning eftir því sem þær falla til.

Eftir upphaflega færslu er bókfært verð leiguskulda hækkað vegna vaxtagjalda og lækkað vegna greiddra leigugreiðslna. Bókfært verð er jafnframt endurmetið þegar breyting verður á framtíðarleigugreiðslum vegna breytinga á vísitölum eða vöxtum, á mati á þeirri fjárhæð sem vænst er að Bygðastofnun þurfi að greiða vegna hrakvirðistrygginga, eða þegar við á, breytinga á mati á því hvort nokkuð víst er að kaupheimildir eða framlengingarheimildir verða nýttar eða að uppsagnarheimildir verða ekki nýttar. Þegar bókfært verð leiguskulda er endurmetið með þessum hætti er samsvarandi leiðrétting gerð á bókfærðu verði leigueigna, eða leiðrétting færð í rekstrarreikning ef bókfært verð leigueigna er komið niður í núll.

Bygðastofnun sem leigusali

Sem leigusali flokkar Bygðastofnun leigusamninga sem rekstrarleigu eða fjármögnunarleigu. Leigusamningur flokkast sem fjármögnunarleiga ef því sem næst öll áhætta og ávinningur sem fylgja eignarhaldi flyst frá Bygðastofnun. Annars flokkast samningur sem rekstrarleiga og eru leigutekjur færðar meðal annarra rekstrartekna í yfirliti um afkomu með línulegri aðferð á leigutímanum.

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

(l) Útlán til viðskiptavina

Útlán til viðskiptavina eru færð í bókhaldi þegar stofninin millifærir lánsfjárhæðir til viðskiptavina. Þau eru metin upphaflega á gangvirði, sem er yfirleitt lánsfjárhæðin, auk viðskiptakostnaðar sem má rekja beint til lánveitinga og að frádregnu lántökugjöldum sem Bygðastofnun innheimtir við lánveitingu. Útlán eru síðan metin á afskrifuðu kostnaðarverði þar sem samningsbundið sjóðstreymi þeirra felur í sér eingöngu endurgreiðslu höfuðstóls og vaxta og markmið Bygðastofnunar með eignarhald á þeim er að innheimta samningsbundið sjóðstreymi þeirra. Áfallnir vextir og verðbætur eru taldir með í bókfærðu verði útlána og eru færð undir liðnum „Vaxtatekjur og verðbætur af útlánunum til viðskiptavina“ í yfirliti um afkomu. Lántökugjöld eru tekjufærð yfir lánstíma með aðferð virkra vaxta.

Útlán eru afskrifuð þegar ekki eru raunhæfar væntingar um endurheimtur. Þetta á yfirleitt við þegar stofninin metur sem svo að lántaki hafi ekki eignir eða tekjur til að standa undir því sjóðstreymi sem þarf til að endurgreiða fjárhæðirnar sem stendur til að afskrifa. Þetta mat fer fram á grundvelli einstakra eigna. Afskrifuð útlán kunna engu að síður að vera innheimt með fullnustuaðgerðum.

(m) Afskriftarreikningur útlána, lánsloforða og annarra krafna

Afskriftarreikningur er myndaður til að mæta þeirri áhættu sem fylgir útlánastarfsemi, en hér er ekki um endanlega afskrift að ræða. Afskriftarreikningur er færður vegna útlána, lánsloforða og annarra krafna. Hann er færður í efnahagsreikningi til lækunar á útlánunum og öðrum kröfum en meðal annarra skulda vegna lánsloforða. Framlög í afskriftarreikning eru færð til gjalda í yfirliti um afkomu að frádregnum endurgreiðslum vegna áður afskrifaðra útlána og krafna.

Fjárhæð afskriftarreiknings á hverjum tíma er metin í samræmi við vænt útlánatöp, þar sem tekið er tillit til liðinna atburða, núverandi ástands og spá um efnahagsleg skilyrði í framtíðinni, út frá áreiðanlegum og nærtækum upplýsingum. Matið endurspeglar núvirði fjárvöntunar vegna mögulegra vanefnda, annaðhvort vegna atburða sem verða á næstu 12 mánuðum frá reikningsskiladegi eða vegna allra atburða sem verða á líftíma fjáreignar, eftir því hvort veruleg aukning hefur átt sér stað á útlánaáættu fjáreignar á reikningsskiladegi samanborið við þá útlánaáættu sem var við upphaflega færslu hennar í bókhaldi. Við útreikning væntra útlánatapa er tekið tillit til tímavirðis peninga og breytilegra sviðsmynda um framtíðarhorfur. Fjallað er um aðferðir og forsendur við mat á væntu útlánatapi í skýringu 22.

(n) Varanlegir rekstrarfjármunir

Varanlegir rekstrarfjármunir eru færðir til eignar á kostnaðarverði að frádregnum afskriftum. Endurbætur eru eignfærðar ef líklegt er að þær skili stofnuninni framtíðarhagnaði og hægt er að meta kostnaðinn á áreiðanlegan hátt. Allur viðhaldskostnaður er gjaldfærður í yfirliti um afkomu þegar til hans er stofnað. Afskriftir eru miðaðar við áætlaðan nýtingartíma einstakra varanlegra rekstrarfjármuna og reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af stofnverði, að frádregnu áætluðu hrakvirði, miðað við eignarhaldstíma á árinu.

(o) Lántökur og skuldabréfaútgáfur

Lántökur og skuldabréfaútgáfur eru færðar upphaflega á gangvirði, sem er yfirleitt lánsfjárhæðin, að frádregnum áföllnum viðskiptakostnaði sem má rekja beint til lántaka og skuldabréfaútgáfna. Lántökur og skuldabréfaútgáfur eru síðan metnar á afskrifuðu kostnaðarverði. Áfallnir vextir og verðbætur eru taldir með í bókfærðu verði lántaka og skuldabréfaútgáfna og eru skráð undir liðnum „Vaxtagjöld og verðbætur af lántökum“ í yfirliti um afkomu. Lántökugjöld sem stofninin greiðir, ef einhver, eru gjaldfærð yfir lánstíma með aðferð virkra vaxta.

(p) Tekjur

Vaxtatekjur eru færðar í yfirliti um afkomu með aðferð virkra vaxta.

Arðstekjur eru færðar þegar réttur stofnunarinnar til innheimtu liggur fyrir.

Leigutekjur af útleigu eigna eru færðar samkvæmt línulegri aðferð á leigutímanum.

Framlag ríkissjóðs

Bygðastofnun fær framlag frá ríkissjóði á grundvelli fjárlaga. Um er að ræða eiginfjárramlag, framlag vegna almenns rekstrar hennar og atvinnuráðgjafa á landsbyggðinni og framlag sem ætlað er til styrkveitinga í samræmi við byggðaaætlun eða aðra liði á fjárlögum.

Bygðastofnun færir mótteknar fjárhæðir frá ríkissjóði sem eiginfjárramlag þegar um er að ræða greiðslur sem ríkissjóður innir af hendi til stofnunarinnar í stöðu sinni sem eigandi hennar og leiðir til hækunar á hlutdeild ríkissjóðs í hreinum eignum stofnunarinnar.

Framlag vegna almenns rekstrar Bygðastofnunar og atvinnuráðgjafa á landsbyggðinni er fært til tekna eftir því sem greiðslur berast nema þegar um er að ræða framlag samkvæmt fjárukalögum, en það er fært til tekna við samþykkt Alþingis á fjárukalögum og er fjárhæðin færð sem krafa í efnahagsreikningi þar til hún hefur verið greidd til stofnunarinnar. Veitt framlög og aðrir styrkir eru færð til gjalda í yfirliti um afkomu þegar þeir eru greiddir út.

Framlag sem ætlað er til styrkveitinga í samræmi við byggðaaætlun á fjárlögum er fært sem krafa og skuld í efnahagsreikningi þegar greiðslur berast. Þetta framlag er ekki fært í gegnum yfirliti um afkomu vegna þess að Bygðastofnun hefur ekki ákvörðunarvald um útteilingu þess, sem er háð ákvörðun ráðherra eða nefndar. Styrkveitingar vegna þessa framlags eru ekki heldur í gegnum yfirliti um afkomu.

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

3. Laun og launatengd gjöld

	2025	2024
Laun	348.819	344.134
Lífeyrissjóðsframlög	57.655	57.568
Tryggingagjald	25.275	24.963
Breyting á áunnu orlofi	7.661	22
Áunnar launauppbætur	1.053	3.848
Önnur launatengd gjöld	6.734	6.443
Laun og launatengd gjöld alls	447.197	436.977

Á tímabilinu störfuðu 27 starfsmenn hjá stofnuninni m.v. heilsársstörf. Þann 31. desember 2025 voru 26 starfsmenn á launaskrá hjá stofnuninni (31. desember 2024: 26) og heilsdagsstöðugildi voru 26 (2024: 26). Meðalfjöldi starfsmanna árið 2025 var 25,2 (2024: 27,2)

4. Þóknarir til stjórnar, endurskoðunarnefndar og forstjóra

Laun til stjórnar Bygðastofnunar, endurskoðunarnefndar og forstjóra greinast þannig:

	2025	2024
Halldór Gunnar Ólafsson, stjórnarformaður frá 8.5.2025	2.619	0
Arnar Þór Sævarsson, varamaður í stjórn	84	0
Ágústa Katrín Guðmundsdóttir, endurskoðunarnefnd til 31.05.2025	292	636
Ása Kristbjörg Karlsdóttir, endurskoðunarnefnd frá 6.6.2024	660	330
Guðný Hildur Magnúsdóttir, stjórnarmaður frá 16.04.2024 til 8.5.2025	714	1.452
Halldóra K. Hauksdóttir, stjórnarmaður til 8.5.2025	714	2.522
Haraldur Benediktsson, stjórnarmaður frá 27.4.2023	2.012	1.942
Heiða Ingimarsdóttir, stjórnarmaður frá 8.5.2025	1.298	0
Heiðbrá Ólafsdóttir, stjórnarmaður frá 8.5.2025	1.298	0
Jónína Björk Óskarsdóttir, stjórnarmaður til 16.04.2024	0	661
Karl Björnsson, stjórnarmaður til 8.5.2025	714	1.942
Kristbjörg H. Kristbergisdóttir, endurskoðunarnefnd til 6.6.2024	0	291
Margrét A Sanders, stjórnarmaður og endurskoðunarnefnd frá 8.5.2025	1.650	0
María Hjálmarsdóttir, stjórnarmaður og endurskoðunarnefnd til 8.5.2025	965	2.272
Oddný Árnadóttir, stjórnarmaður frá 16.04.2024 til 8.5.2025	714	1.371
Óli Halldórsson, stjórnarformaður frá 16.04.2024 til 8.5.2025	1.441	3.588
Rúnar Þór Guðbrandsson, stjórnarmaður frá 27.4.2023 til 16.04.2024	0	661
Sigríður Ólafsdóttir, varamaður í stjórn	84	0
Sigrún Hallgrímsdóttir, endurskoðunarnefnd frá 1.6.2025	352	0
Sigurjón Þórðarson, varamaður í stjórn til 16.04.2024	0	403
Steindór R Haraldsson, stjórnarmaður frá 8.5.2025	1.298	0
Valgerður Rún Benediktisdóttir, varamaður í stjórn	0	81
Vígfús Þórarinn Ásbjörnsson, stjórnarmaður frá 8.5.2025	1.298	0
Arnar Már Elíasson, forstjóri	21.833	21.389
Þóknarir til stjórnar, endurskoðunar- og forstjóra samtals	37.336	39.540

5. Þóknarir endurskoðenda

	2025	2024
Endurskoðun ársreiknings og könnun árshlutauppgjörs	15.908	19.681
Önnur þjónusta endurskoðunartengt	1.997	575
Önnur sérfræðiþjónusta/innri endurskoðun	0	1.564
Þóknarir endurskoðenda samtals	17.905	21.820

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

6. Framlag ríkissjóðs skv. fjárlögum og annað framlag ríkissjóðs

Framlag skv. fjárlögum

Byggðastofnun	
Atvinnuráðgjafar á landsbyggðinni	
Framlag ríkissjóðs skv. fjárlögum	

2025	2024
212.000	213.000
240.300	240.500
452.300	453.500

Framlag skv. fjárlögum frh.

Framlög ríkissjóðs sem fara í gegnum efnahagsreikning

Framlag ríkissjóðs v. Sóknaráætlana landshluta	
Framlag ríkissjóðs v. flutningsjöfnunar olíuvara	
Framlag ríkissjóðs v. aðgerðar A.9 í byggðaaáætlun	
Framlag ríkissjóðs v. aðgerðar A.10 í byggðaaáætlun	
Framlag ríkissjóðs v. aðgerðar B.7 í byggðaaáætlun	
Framlag ríkissjóðs v. aðgerðar C.1 í byggðaaáætlun	
Framlag ríkissjóðs v. umhverfistengdra verkefna landshlutasamtaka	
Framlag ríkissjóðs v. Brothættra byggða	
Framlag ríkissjóðs v. Byggðarannsóknasjóðs	
Framlag ríkissjóðs v. styrkja til meistaraneina	
Framlag ríkissjóðs v. sóknarsjóðs Grindavíkur	
Annað framlag ríkissjóðs samtals	

2025	2024
865.600	781.600
167.000	170.000
15.000	17.000
27.000	0
100.000	111.000
140.000	130.000
0	100.000
120.000	120.000
12.000	12.000
1.000	1.000
180.000	0
1.627.600	1.442.600

Veittir styrkir af framlagi ríkissjóðs sem fara í gegnum efnahagsreikning.

Styrkir vegna sóknaráætlana landshluta	
Styrkir vegna flutningsjöfnunar olíuvara	
Styrkir vegna aðgerðar A.9 í byggðaaáætlun	
Styrkir vegna aðgerðar A.10 í byggðaaáætlun	
Styrkir vegna aðgerðar B.7 í byggðaaáætlun	
Styrkir vegna aðgerðar B.8 í byggðaaáætlun	
Styrkir vegna aðgerðar C.1 í byggðaaáætlun	
Styrkir vegna Sóknarsjóðs Grindavíkur	
Styrkir til umhverfistengdra verkefna landshlutasamtaka	
Styrkir til meistaraneina	
Styrkir vegna Byggðarannsóknasjóðs	
Veittir styrkir alls	

2025	2024
835.089	803.076
169.661	171.697
24.250	19.856
22.109	1.880
11.008	2.700
0	21.880
150.788	155.058
15.590	0
0	100.000
1.225	(725)
10.189	12.990
1.239.911	1.288.412

Óúthlutaðir styrkir vegna annars framlags ríkissjóðs eru færðir á efnahagsreikning.

Kostnaður Byggðastofnunar vegna verkefnisins Brothætta byggðir nam 194.640 þúsund krónum á tímabilinu og er færður í rekstrarreikning. Tekjur námu 155.750 þúsund krónum og eru færðar meðal annarra rekstrartekna.

7. Gengismunur

Gengismunur af útlánum	
Gengismunur af gjaldeyrisreikningum	
Gengismunur af kröfum	
Gengismunur af lántökum	

2025	2024
1.953	(113.471)
9.544	(18.008)
(3)	10
(8.393)	133.835
3.101	2.367

8. Aðrar rekstrartekjur

Endurgreiddur kostnaður vegna Brothættra byggða	
Greiddur arður og hagnaður af sölu hlutabréfa	
Endurgreiddur ýmiss útlagður kostnaður	
Innheimtutekjur	
Tekjur vegna rekstrarfjármuna	
Annað	

2025	2024
155.750	126.135
64.534	9.626
63.579	46.381
4.026	2.278
4.897	2.633
7.704	1.717
300.489	188.771

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

9. Handbært fé

	31.12.2025	31.12.2024
Óbundnar bankainnstæður í íslenskum krónum	3.297.023	1.753.368
Óbundnar bankainnstæður í erlendri mynt	339.001	883.504
Bankainnstæður samtals	3.636.024	2.636.872

10. Markaðsskuldabréf

	31.12.2025	31.12.2024
Ríkisskuldabréf RIKS 37 0115	369.202	355.927
	369.202	355.927

11. Hlutabréf

31.12.2025	Eignarhluti	Nafnverð	Bókfært verð
Borg, saumastofa ehf., Húnaþing vestra	19,82%	170	0
Drangar hf.	1,09%	14.793	140.417
Fiskvinnslan Drangur ehf., Drangsnes	4,08%	1.000	2.121
Hótel Flúðir ehf., Flúðir	4,77%	1.194	10.382
P/F Smyril-line, Færeyjar (1.868 þús. DKK)	1,67%	36.823	223.509
Snorri Þorfinnsson ehf., Hofsóss	19,89%	12.000	0
Yrkjar ehf., Eyja- og Miklaholtshreppur	6,21%	1.800	297
Hlutabréf, samtals		67.779	376.726

31.12.2024	Eignarhluti	Nafnverð	Bókfært verð
Ásgarður hf. eignarhaldsfélag, Egilsstaðir	13,78%	15.000	46.456
Borg, saumastofa ehf., Húnaþing vestra	19,82%	170	0
Fiskvinnslan Drangur ehf., Drangsnes	4,08%	1.000	2.093
Hótel Flúðir ehf., Flúðir	4,77%	1.194	10.999
P/F Smyril-line, Færeyjar (1.868 þús. DKK)	1,67%	36.051	177.133
Samkaup hf., Reykjanesbær	2,77%	10.801	86.947
Snorri Þorfinnsson ehf., Hofsóss	19,89%	12.000	0
Tröllasteinn ehf., Laugar	19,72%	7.000	8.647
Yrkjar ehf., Eyja- og Miklaholtshreppur	6,21%	1.800	297
Hlutabréf, samtals		85.016	332.572

Hreyfingar hlutabréfaeignar

	2025	2024
Hlutabréf 1.1.	332.572	285.687
Hlutabréf færð sem hlutdeildarfélag	(55.103)	0
Seld hlutabréf	(140.417)	(6.509)
Keypt hlutabréf	140.417	0
Virðisbreyting hlutabréfa	45.787	52.510
Hagnaður af sölu hlutabréfa	53.470	884
Hlutabréf 31.12	376.726	332.572

Hlutabréf eru færð á gangvirði í gegnum afkomu, þar sem gangvirði er ákvarðað samkvæmt útreikningum á innra virði félaganna. Hlutabréf eru metin af sérfræðingi Bygðastofnunar skv. verklagsreglum um mat á hlutafé stofnunarinnar. Matið er yfirfarið af áhættumatsnefnd í tengslum við uppgjör.

12. Eignir í virku sölufærli

Eignir í virku sölufærli greinast þannig:

	31.12.2025	31.12.2024
Fullnustueignir	63.104	10
Rekstrarfjármunir	1.127	0
Samtals	64.231	10

Fullnustueignir eru fastafjármunir sem Bygðastofnun hefur eignast við að ganga að veðum fyrir útlánunum og kröfum. Þær sundurliðast þannig:

	31.12.2025	31.12.2024
Fasteignir	56.989	10
Annað	6.115	0
	63.104	10

Fasteignir greinast þannig í árslok 2025:

	F. mat	Bókfært verð
Fjarðarbraut 41, Stöðvarfirði	45.109	56.979
Strandarvegur 29-33, Seyðisfirði	19.250	10
	64.359	56.989

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

Fasteignir greinast þannig í árslok 2024:

Strandarvegur 29-33, Seyðisfirði

F. mat	Bókfært verð
17.700	10
17.700	10

Fjöldi fullnustueigna í eigu Byggðastofnunar í ársbyrjun

Fullnustueignir innleystar til fullnustu krafna á tímabilinu

Fullnustueignir seldar á tímabilinu

Fullnustueignir í eigu Byggðastofnunar í lok tímabilsins

2025	2024
1	1
4	0
(2)	0
3	1

Rekstur fullnustueigna:

Leigutekjur

Rekstrarkostnaður

2025	2024
70	0
(9.468)	(1.925)
(9.398)	(1.925)

Rekstrarfjármunir í virku söluferli er bifreið í eigu Byggðastofnunar sem er auglýst til sölu.

Byggðastofnun auglýsir til sölu á heimasíðu sinni hlutabréfin í eigu stofnunarinnar (sbr. skýr. 11) og einhver af hlutdeildarfélögunum (sbr. skýr. 13). Stofnunin flokkar þessa eignarhluta ekki sem eignir í virku söluferli vegna þess að skilyrði fyrir slíkri flokkun eru ekki uppfyllt í árslok 2025.

13. Hlutdeildarfélög

Byggðastofnun leggur hlutdeildarfélögum hlutafé í samræmi við lögbundið hlutverk stofnunar en ekki með það að aðalmarkmiði að skapa fjárhagslegan ávinning á þann hátt sem hagnaðardrifið fyrirtæki myndi gera.

31.12.2025

Ámundakinn ehf., Blönduós	23,91%
Ásgarður hf. eignarhaldsfélag, Egilsstaðir	13,78%
Eignarhaldsfélag Suðurlands hf., Selfoss	40,00%
Eignarhaldsf. Suðurnesja hf., Reykjanesbær	19,03%
Fasteignafélagið Kirkjuból ehf., Stöðvarfjörður	30,00%
Fjárfestingafélag Þingeyinga hf.	39,97%
Fjárfestingafélagið Hvammur ehf., Búðardalur	29,07%
Fjárfestingafélagið Vör hf., Neskaupstaður	40,00%
Hvetjandi hf. eignarhaldsfélag, Ísafjörður	39,14%
Molta ehf., Akureyri	30,00%
Nes listamiðstöð ehf., Skagaströnd	35,71%
Tröllasteinn ehf., Laugar	19,72%
Útgerðarfélagið Skúli ehf., Drangsnes	38,02%
Þörungaverksmiðjan hf., Reykhólar	27,67%

Eignarhluti

Nafnverð

Bókfært verð

23,91%	58.699	101.118
13,78%	15.000	46.456
40,00%	109.142	46.141
19,03%	96.840	72.270
30,00%	7.124	0
39,97%	9.811	50.109
29,07%	8.309	12.104
40,00%	49.757	146.805
39,14%	100.448	107.021
30,00%	50.000	41.418
35,71%	5.000	4.365
19,72%	7.000	10.186
38,02%	30.755	78.005
27,67%	7.919	359.133

Hlutdeildarfélög, samtals

555.805 1.075.131

31.12.2024

Ámundakinn ehf., Blönduós	23,91%
Eignarhaldsfélag Suðurlands hf., Selfoss	40,00%
Eignarhaldsf. Suðurnesja hf., Reykjanesbær	19,03%
Fasteignafélagið Kirkjuból ehf., Stöðvarfjörður	30,00%
Fjallalamb hf., Kópasker	21,26%
Fjárfestingafélagið Hvammur ehf., Búðardalur	29,07%
Fjárfestingafélagið Vör hf., Neskaupstaður	40,00%
Hvetjandi hf. eignarhaldsfélag, Ísafjörður	39,14%
Molta ehf., Akureyri	30,00%
Nes listamiðstöð ehf., Skagaströnd	35,71%
Útgerðarfélagið Skúli ehf., Drangsnes	38,02%
Þörungaverksmiðjan hf., Reykhólar	27,67%

Eignarhluti

Nafnverð

Bókfært verð

23,91%	58.699	103.983
40,00%	109.142	48.600
19,03%	96.840	82.234
30,00%	7.124	1
21,26%	27.344	1
29,07%	8.309	12.131
40,00%	49.757	169.777
39,14%	100.448	98.213
30,00%	50.000	41.329
35,71%	5.000	4.467
38,02%	30.755	83.952
27,67%	7.919	324.282

Hlutdeildarfélög, samtals

551.338 968.970

Hreyfingar hlutdeildarfélaga

Hlutdeildarfélög 1.1.

Hlutabréf færð sem hlutdeildarfélög

Seld hlutdeildarfélög

Keypt hlutdeildarfélög

Virðisbreyting hlutdeildarfélaga

Hlutdeildarfélög 31.12

2025	2024
968.970	904.568
55.103	0
(20.564)	(507)
66.348	18.353
5.273	46.556
1.075.131	968.970

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

14. Útlán til viðskiptavina

	31.12.2025	31.12.2024
Sundurliðun eftir myntum		
Útlán í íslenskum krónum	26.279.968	23.091.114
Útlán í erlendum myntum	2.442.061	2.812.906
Afskriftarreikningur útlána	(1.141.933)	(843.089)
	<u>27.580.096</u>	<u>25.060.931</u>
Sundurliðað eftir lántakendum:		
Einstaklingar	33,95%	30,63%
Sundurliðað eftir atvinnugreinum:		
Þjónustustarfsemi	27,54%	31,30%
Sjávarútvegur	7,73%	9,95%
Lönaður	6,82%	7,33%
Landbúnaður	23,96%	20,79%
Fjármálastofnanir	0,00%	0,00%
	<u>100%</u>	<u>100%</u>
Gjaldkræfar kröfur	339.533	310.313
Allt að 3 mánuðum	499.233	395.589
Yfir 3 mín. og allt að 1 ári	1.529.725	1.450.501
Yfir 1 ár og allt að 5 árum	7.303.042	6.864.873
Yfir 5 ár	17.908.563	16.039.654
	<u>27.580.096</u>	<u>25.060.931</u>

15. Varanlegir rekstrarfjármunir

Aðalmarkmið Byggðastofnunar við eignarhald á varanlegum rekstrarfjármunum er að sinna lögbundnu hlutverki stofnunarinnar en ekki að skapa fjárhagslegan ávinning á þann hátt sem hagnaðardrifið fyrirtæki myndi gera.

Varanlegir rekstrarfjármunir greinast þannig:

2025	Fasteignir	Bifreiðar	Húsgögn, innr. og tæki	Samtals
Stofnverð 1/1	831.447	22.536	20.590	874.572
Afskrifað alls 1/1	(81.206)	(17.051)	(18.874)	(117.131)
Bókfært verð 1/1	<u>750.241</u>	<u>5.485</u>	<u>1.716</u>	<u>757.442</u>
Viðbót á árinu	0	16.585	3.434	20.020
Afskrifað á árinu	(16.629)	(3.165)	(2.059)	(21.853)
Selt á árinu	0	(2.700)	0	(2.700)
Söluhagnaður	0	2.025	0	2.025
Fært á eignir í virku söluferli	0	(1.127)	0	(1.127)
Bókfært verð 31/12	<u>733.612</u>	<u>17.103</u>	<u>3.091</u>	<u>753.806</u>
Stofnverð alls 31/12	831.447	36.421	24.024	891.892
Afskrifað alls 31/12	(97.835)	(19.318)	(20.933)	(138.086)
Bókfært verð 31/12	<u>733.612</u>	<u>17.103</u>	<u>3.091</u>	<u>753.806</u>
Afskriftarhlutföll	2%	20%	20%	

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

2024	Fasteignir	Bífreiðar	Húsgögn, innr. og tæki	Samtals
Stofnverð 1/1	831.447	22.536	20.590	874.572
Afskrifað alls 1/1	(64.577)	(13.444)	(14.756)	(92.777)
Bókfært verð 1/1	766.870	9.092	5.834	781.796
Afskrifað á árinu	(16.629)	(3.607)	(4.118)	(24.354)
Bókfært verð 31/12	750.241	5.485	1.716	757.442
Stofnverð alls 31/12	831.447	22.536	20.590	874.572
Afskrifað alls 31/12	(81.206)	(17.051)	(18.874)	(117.131)
Bókfært verð 31/12	750.241	5.485	1.716	757.442
Afskriftarhlutföll	2%	20%	20%	

Fasteignir stofnunarinnar eru metnar með eftirgreindum hætti. Til samanburðar er bókfært verð eignanna.

31.12.2025	Fasteigna- mat	Brunabótamat	Bókfært verð
Háahlíð 4, Sauðárkróki	96.550	127.050	8.243
Sauðármýri 2, Sauðárkróki	191.200	822.850	725.370
	287.750	949.900	733.612
31.12.2024	Fasteigna- mat	Brunabótamat	Bókfært verð
Háahlíð 4, Sauðárkróki	85.350	119.100	8.572
Sauðármýri 2, Sauðárkróki	167.850	789.100	741.669
	253.200	908.200	750.241

16. Lántökur og skuldabréfaútgáfur

Skuldabréf Bygðastofnunar eru með ríkisábyrgð.

Sundurliðun eftir tegund	31.12.2025	31.12.2024
Verðtryggðar skuldabréfaútgáfur	8.050.588	8.889.378
Verðtryggðar lántökur	8.494.101	3.505.489
Óverðtryggðar lántökur	6.865.360	7.278.311
Erlendar lántökur og lántökur í erl. myntum	2.853.365	3.733.145
	26.263.415	23.406.323

Lántökur sundurliðast þannig eftir eftirstöðvatíma:

	31.12.2025	31.12.2024
Gjaldkræft	0	0
Allt að 3 mánuðum	596.012	1.039.423
Yfir 3 mán. og allt að 1 ári	2.446.010	2.117.010
Yfir 1 ár og allt að 5 árum	11.431.171	9.332.444
Yfir 5 ár	11.790.221	10.917.446
	26.263.415	23.406.323

Lántökur skiptast þannig eftir mynt:

Greiðslu- skilmálar	Loka gjalddagi	Vaxtakjör	31.12.2025	31.12.2024
ISK Jafnar gr.	2030-2039	1,96-5,0% verðtr.	16.544.689	12.394.867
ISK óvtr Jafnar gr.	2035-2037	2,7-6,8% óvtr.	5.421.026	5.772.467
ISK óvtr Jafnar gr.	2039	Reibor +0,5-0,85%	1.444.335	1.505.844
USD .. Jafnar gr.	2036	Libor + 1,5%	397.641	468.929
JPY ... Jafnar gr.	2030	1,00%	142.383	186.801
EUR .. Jafnar afb.	2025	Euribor +1,35%	0	115.325
EUR .. Kúluán	2025	0,60%	0	525.849
EUR .. Jafnar gr.	2035-2039	Euribor + 0,9-1,8%	1.790.766	1.862.181
EUR .. Jafnar gr.	2030-2036	0,5-0,7%	522.575	574.060
			26.263.415	23.406.323

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

	Ársbyrjun	Greiðslu- flæði	Vaxta- gjöld	Gengis- munur	Árslok
2025					
Verðtryggðar skuldabréfaútgáfur	8.889.378	(1.404.188)	565.397	0	8.050.587
Erlend lántaka og lán í erl. myntum	3.733.145	(993.286)	105.113	8.393	2.853.365
Óverðtryggðar lántökur	7.278.311	(854.818)	441.868	0	6.865.360
Verðtryggð lántaka	3.505.489	4.640.240	348.373	0	8.494.101
	<u>23.406.323</u>	<u>1.387.948</u>	<u>1.460.750</u>	<u>8.393</u>	<u>26.263.415</u>
2024					
Verðtryggðar skuldabréfaútgáfur	9.528.394	(1.351.734)	712.718	0	8.889.378
Erlend lántaka og lán í erl. myntum	3.212.846	528.883	125.251	(133.835)	3.733.145
Óverðtryggðar lántökur	7.159.923	(290.379)	408.768	0	7.278.311
Verðtryggð lántaka	0	3.460.496	44.993	0	3.505.489
	<u>19.901.162</u>	<u>2.347.266</u>	<u>1.291.730</u>	<u>(133.835)</u>	<u>23.406.323</u>

Línan "Vaxtagjöld og verðbætur af lántökum og leiguskuldum" í rekstrarreikningi sundurliðast þannig:

	2025	2024
Vaxtagjöld og verðbætur af lántökum	1.523.184	1.344.887
Vaxtagjöld af leiguskuldum	734	0
Önnur vaxtagjöld	916	301
Vaxtagjöld og verðbætur af lántökum og leiguskuldum samtals	<u>1.524.834</u>	<u>1.345.188</u>

Byggðastofnun greiðir ábyrgðagjald til ríkisjóðs vegna ríkisábyrgðar á lántökum stofnunar. Ábyrgðagjaldið er gjaldfært meðal vaxtagjalda í rekstrarreikningi yfir árið og nam það 60 millj.kr. á árinu 2025 (2024: 53 milljónir).

17. Eigið fé

Lög um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002, sem innleiða tilskipun 2013/36/ESB (CRD IV), og reglugerð (ESB) nr. 575/2013 (CRR), sem hefur verið veitt lagagildi hér á landi ásamt síðari breytingum, kveða á um lagalegar kröfur til eiginfjár stofnunarinnar. Lágmarkskrafa um eiginfjárlutfall undir stoð I er 8% af áhættugrunni fyrir útlánaáættu, markaðsáættu og rekstraráættu. Eiginfjárlutfall Byggðastofnunar 31. desember 2025 nam 23,35% Skv. breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002 sem samþykkt voru á Alþingi 15. júní 2022 og tóku gildi 1. júlí 2022 gildir X. kafli um eiginfjárlauka ekki um Byggðastofnun og er stofnunin því undanþegin kröfum um sveiflujöfnunar- og verndunarauka frá þeim tíma.

Eigið fé og eiginfjárlutfall samkvæmt eiginfjárákvæðum laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki:

	31.12.2025	31.12.2024
Staða eigin fjárs í upphafi árs	6.003.024	4.698.339
Afkoma ársins	590.536	1.304.685
Eigið fé í lok árs	<u>6.593.560</u>	<u>6.003.024</u>
Gangvirðisbreyting fjáreigna	(18.366)	(14.052)
Eiginfjárgrunnur í lok tímabils	<u>6.575.195</u>	<u>5.988.972</u>
Útlánaáættu	24.346.090	22.386.368
Markaðsáættu	72.303	36.954
Rekstraráættu	3.745.449	3.427.980
Áhættugrunnur	<u>28.163.842</u>	<u>25.851.303</u>
Eiginfjárlutfall	<u>23,35%</u>	<u>23,17%</u>

18. Leigusamningar

Byggðastofnun sem leigutaki

Byggðastofnun hefur leigt til sín þrjár starfsaðstöður og skjalageymslu en stofnunin sagði upp leiguna á einni starfsaðstöðu á árinu 2025. Leigusamningarnir eru ótímabundnir en uppsegjanlegir af hálfu beggja aðila með ýmis eins eða sex mánaða fyrirvara. Stofnunin reiknar með leigutíma til ársloka 2030. Leigugreiðslur eru ýmis verðtryggðar eða óverðtryggðar og þær eru núvirtar með 7,48% vöxtum, sem voru áætlaðir vextir á nýjum lántökum stofnunar miðað við 1. janúar 2025.

Leigueignir greinast þannig:	Starfsaðstöður	Skjalageymsla	Samtals
Bókfært verð 1. janúar 2025	5.862	5.054	10.916
Áhrif verðtryggingar	-	199	199
Afskriftir ársins	(977)	(861)	(1.838)
Bókfært verð 31. desember 2025	<u>4.885</u>	<u>4.392</u>	<u>9.277</u>

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

Leiguskuldir greinast þannig:

Bókfært verð 1. janúar 2025	5.862	5.054	10.916
Áhrif verðtryggingar	-	199	199
Vaxtagjöld	390	344	734
Greiddar leigugreiðslur	(1.200)	(1.058)	(2.258)
Bókfært verð 31. desember 2025	5.052	4.539	9.591
Næsta árs afborgun	1.161	1.043	2.204
Langtíma leiguskuldir	3.891	3.496	7.387

Heildarústreymi handbærs fjár vegna leigusamninga á árinu 2025 nam 2.295 þús. kr. (2024: 2.867 þús. kr.) Eftirstöðvagreining leiguskulda kemur fram í kaflanum um lausafjárahættu í skýr. 22 en ónúvirtar leigugreiðslur greinast þannig á þeim árum sem eftir eru af áætluðum leigutíma gildandi leigusamninga:

	2025	2024
Árið 2025	-	2.386
Árið 2026	2.278	2.217
Árið 2027	2.278	2.217
Árið 2028	2.278	2.217
Árið 2029	2.278	2.217
Árið 2030	2.278	2.217
	11.390	13.470

Byggðastofnun sem leigusali

Byggðastofnun hefur leigt út vinnuaðstöðu á skrifstofu stofnunarinnar auk fasteignar sem stofnunin á. Stofnunin sagði upp leiguna á vinnuaðstöðu á árinu 2025. Leigutekjur tímabilsins námu 2.838 þús. kr. (2024: 2.633 þús. kr.).

Byggðastofnun reiknar með að fá eftirfarandi ónúvirtar leigugreiðslur á þeim árum sem eftir eru af áætluðum leigutíma gildandi leigusamninga:

	2025	2024
Árið 2025	-	2.990
Árið 2026	2.541	2.990
Árið 2027	2.541	2.990
Árið 2028	2.541	2.990
Árið 2029	2.541	2.990
Árið 2030	2.541	2.990
	12.705	17.942

19. Ábyrgðir og skuldbindingar

Byggðastofnun hefur heimild skv. lögum um stofnuna að veita ábyrgðir. Stofnunin var ekki í neinum ábyrgðum gagnvart þriðja aðila þann 31. desember 2025 og 31. desember 2024. Í lok desember 2025 voru 56 lánsloforð að fjárhæð 3.523 milljónir króna óafgreidd (2024: 42 lánsloforð að fjárhæð 2.894 milljónir króna), bókfært verð þeirra er 3.456 milljónir króna (2024: 2.875 milljónir króna). Samkvæmt reglum Byggðastofnun falla lánsloforð niður 12 mánuðum frá því þau eru samþykkt.

20. Tengdir aðilar

Stjórn Byggðastofnunar, lykilstarfsmenn og hlutdeildarfélag eru skilgreind sem tengdir aðilar auk náinna fjölskyldumeðlima framangreindra og lögaðila undir yfirráðum þeirra. Engin óvenjuleg viðskipti áttu sér stað við tengda aðila á árinu. Engar ábyrgðir hafa verið veittar tengdum aðilum vegna viðskiptaskulda eða viðskiptakrafna.

Útlán til tengdra aðila þann 31. desember 2025 voru 402.654 þús.kr. (31. desember 2024: 296.977 þús. kr.) og eru þau tryggt með fasteignaveðum.

Laun stjórnar, endurskoðunarnefndar og forstjóra er getið í skýringu 4.

	Stjórn Byggðastofnunar	Lykil- starfsmenn	Hluteildar- félag	Annað	Samtals
2025					
Staða lána við tengda aðila 1. janúar.....	21.435	0	275.542	0	296.977
Ný útlán til tengdra aðila/Nýjir tengdir aðilar.....	223.687	0	91.910	0	315.597
Lántaki ekki lengur tengdur aðili.....	(21.435)	0	(155.517)	0	(176.952)
Greiðsla afborgana og vaxta.....	(10.284)	0	(59.144)	0	(69.428)
Afskrift lána.....	0	0	0	0	0
Áfallnir vextir og verðbætur.....	18.566	0	17.893	0	36.459
Staða útlána við tengda aðila 31. desember.....	231.970	0	170.684	0	402.654

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

	Stjórn Bygðastofnunar	Lykil- starfsmenn	Hludeildar- félög	Annað	Samtals
2024					
Staða lána við tengda aðila 1. janúar.....	50.990	0	257.275	4.040	312.304
Ný útlán til tengdra aðila.....	0	0	11.250	0	11.250
Lántaki ekki lengur tengdur aðili.....	0	0	0	0	0
Greiðsla afborgana og vaxta.....	(34.113)	0	(22.542)	0	(56.656)
Afskrift lána.....	0	0	0	(4.096)	(4.096)
Áfallnir vextir og verðbætur.....	4.559	0	29.560	56	34.174
Staða útlána við tengda aðila 31. desember.....	<u>21.435</u>	<u>0</u>	<u>275.542</u>	<u>0</u>	<u>296.977</u>

21. Flokkun og gangvirði fjáreigna og fjárskulda

	Afskrifað kostnaðarverð	Á gangvirði í gegnum afkomu skv. skyldu	Gangvirði
31.12.2025			
Fjáreignir			
Handbært fé.....	3.636.024		3.636.024
Markaðsskuldabréf.....	369.202		298.449
Aðrar kröfur.....	5.274		5.274
Hlutabréf.....		376.726	376.726
Útlán til viðskiptavina.....	27.580.096		28.714.747
Fjáreignir samtals.....	<u>31.590.595</u>	<u>376.726</u>	<u>33.031.219</u>
Fjárskuldir			
Lántökur og skuldabréfaútgáfur.....	26.263.415		23.293.518
Óráðstöfuð framlög.....	839.841		839.841
Aðrar skuldir.....	163.359		163.359
Fjárskuldir samtals.....	<u>27.266.615</u>		<u>24.296.718</u>
31.12.2024			
Fjáreignir			
Handbært fé.....	2.636.872		2.636.872
Markaðsskuldabréf.....	355.927		302.422
Aðrar kröfur.....	4.639		4.639
Hlutabréf.....		332.572	332.572
Útlán til viðskiptavina.....	25.060.931		26.465.066
Fjáreignir samtals.....	<u>28.058.368</u>	<u>332.572</u>	<u>29.741.571</u>
Fjárskuldir			
Lántökur og skuldabréfaútgáfur.....	23.406.323		20.042.334
Óráðstöfuð framlög.....	563.986		563.986
Aðrar skuldir.....	144.030		144.030
Fjárskuldir samtals.....	<u>24.114.339</u>		<u>20.750.350</u>

Aðferðir og forsendur við mat á gangvirði

Gangvirði er sú fjárhæð sem fengist við sölu eignar eða greiðist við framsal skuldar í skipulegum viðskiptum milli óháðra markaðsaðila á þeim degi sem virðið er metið. Gangvirði fjáreigna og fjárskulda Bygðastofnunar er ákvarðað með eftirfarandi hætti:

- Gangvirði á handbæru fé miðast við fjárhæð bankainnistæðna;
- Gangvirði hlutabréfa er ákvarðað samkvæmt útreikningum á innra virði félaganna (og flokkast það sem 3. þrep gangsvirðismats);
- Gangvirði útlána með breytilega vexti er metið sem bókfært verð þeirra;
- Gangvirði útlána á föstum vöxtum er metið með því að núvirða vænt greiðslufláði útlánasafnsins með ávöxtunarkröfu ríkisskuldabréfa, auk 1,5% álags vegna rekstrarkostnaðar. Vænt greiðslufláði ákvarðast af samningsbundnu greiðslufláði, sem hefur verið aðlagð út frá vanskilalíkum;
- Gangvirði lántaka og skuldabréfaútgáfa er ákvarðað sem núvirði samningsbundins greiðslufláðis þeirra á ríkistryggðum vaxtaferlum í mynt viðkomandi lántaka auk vaxtaálags á ríkistryggð skuldabréf í síðustu viðskiptum með skuldabréf útgefin af Bygðastofnun á markaði.

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

22. Áhættustýring

Yfirlit um áhættur og skipulag áhættustýringar

Byggðastofnun er lánastofnun í samræmi við skilgreiningu laga um fjármálafyrirtæki. Þær áhættur sem stofnunin býr við eru eftirfarandi:

- Útlánaáhætta
- Markaðsáhætta
- Vaxtaáhætta
- Gjaldeyrisáhætta
- Verðtryggingaráhætta
- Hlutabréfaáhætta
- Lausafjáraáhætta
- Rekstraráhætta

Fjallað er um hverja áhættu, ásamt undiráhættum, hér á eftir auk skipulagi áhættustýringar og áhættuvörnum.

Skipulag áhættustýringar

Byggðastofnun er sjálfstæð stofnun í eigu ríkisins. Fjárhagslegt markmið lánastarfsemi stofnunarinnar skal vera að varðveita eigið fé hennar að raungildi, í samræmi við 11. gr. laga nr. 106/1999 um Byggðastofnun, og tekur fjárstýring og áhættustýring stofnunarinnar mið af því.

Stjórn Byggðastofnunar

- Tekur ákvörðun um áhættustefnu, mótun áhættuvilja og áhættumarka.
- Fær upplýsingar um stöðu rekstrar og helstu áhættur í rekstri með reglubundum hætti.
- Skipar endurskoðunarnefnd og umsjónarmann áhættustýringar.
- Tekur mið af áhættuþáttum við stjórn og skipulag stofnunarinnar.

Endurskoðunarnefnd

- Starfar samkvæmt 108. gr. a. laga um ársreikninga nr. 3/2006 og starfsreglum endurskoðunarnefndar Byggðastofnunar frá 6. júní 2024.
- Hefur eftirlit með vinnuferli við gerð reikningsskila og tilhögun innra eftirlits ásamt störfum innri og ytri endurskoðenda stofnunarinnar.

Umsjónarmaður áhættustýringar

- Sinnir daglegum áhættustýringarstörfum
- Fylgist með að markmiðum og stefnum í áhættustefnu stofnunarinnar sé fylgt
- Tekur út fylgni við verklagsreglum stofnunarinnar
- Fylgist með því að innri ferlar Byggðastofnunar taki tillit til áhættuþátta skv. 78. gr. a – i, laga nr. 161/2002, eftir því sem við á.

Ársfjórðungslega eru útbúnar áhættuskýrslur þar sem frekari upplýsingar um fjárhagslegar áhættur stofnunarinnar er að finna.

Áhættumatsnefnd

- Ber ábyrgð á að áhættustefnu stofnunarinnar sé fylgt hvað varðar útlánaáhættu.
- Gengur úr skugga um að starfsemin uppfylli útlánareglur.
- Yfirfara og samþykkja áhættumat stofnunarinnar.

Áhættuvarnir

Mikilvægt er að viðhalda ákveðnu jafnvægi í samsetningu lánsfjármagns og útlána stofnunarinnar. Stofnunin skal lágmarka áhættu sína og stýra vaxta – og útlánaáhættu innan ákveðinna viðmiðunarmarka sem fram koma í Verklagsreglum um útlánastarfsemi.

Rekstrar- og fyrirtækjasvið stofnunarinnar vinna eftir Áhættustefnu stofnunarinnar og þeim verklagsreglum sem settar eru af stjórn og forstjóra. Þær eru áhættur og vikið þeirrar áhættu sem snýr að starfseminni skilgreindar.

Útlánaáhætta

Útlánaáhætta er áhættan á að mótaðili í fjármálagerningi valdi fjárhagslegu tapi fyrir Byggðastofnun með því að standa ekki við skuldbindingu. Útlánaáhætta er stærsta einstaka áhættan sem Byggðastofnun stendur frammi fyrir. Hún skapast aðallega vegna útlána og krafna á viðskiptavini og fjárfestinga í skuldabréfum, en einnig vegna lánsloforða.

Áhættuskuldbindingar vegna viðskiptavina eða hóps tengdra viðskiptamanna, að teknu tilliti til mildunar útlánaáhættu, skulu ekki fara fram yfir 25% af eiginfjárgrunni skv. reglugerð Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) nr. 575/2013 frá 26. júní 2013 um varfærniskröfur að því er varðar lánastofnanir og verðbréfafyrirtæki og um breytingu á reglugerð (ESB) nr. 648/2012, sbr. reglugerð nr. 860/2022.

Eftirfarandi tafla sýnir hámarksútlánaáhættu 31. desember 2025 og 31. desember 2024. Staða eigna í efnahagsreikningi er byggð á bókfærðri stöðu í ársreikningnum. Stöður utan efnahagsreiknings eru hámarksgreiðslur sem Byggðastofnun gæti þurft að inna af hendi vegna lánsloforða.

	31.12.2025	31.12.2024
Handbært fé	3.636.024	2.636.872
Markaðsskuldbréf	369.202	355.927
Aðrar kröfur	5.274	4.639
Útlán til viðskiptavina	27.580.096	25.060.931
Útlánaáhætta í efnahagsreikningi samtals	31.590.595	28.058.368
Lánsloforð	3.483.880	2.893.700
Hámarksútlánaáhætta	35.074.475	30.952.068

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

Útlán til viðskiptavina

Aðferðir og forsendur við mat á væntum útlánatöpum

Vænt útlánatöp eru áætluð út frá líkani sem byggir á útlánastöðu við vanefnd (EAD), líkum á vanefndum (PD) og tapi að gefnum vanefndum (LGD). Eru þessir þættir margfaldaðir saman á mánaðarlegum grundvelli og síðar núvirtir á virkum vöxtum hvers útláns fyrir sig.

Vænt útlánatöp eru reiknuð til 12 mánaða eða út líftíma útláns. Flokkun útlána niður á stig veltur á hvort veruleg aukning hafi orðið á útlánaáhhættu frá upphaflegri færslu þeirra í bókhaldi. Veruleg aukning á útlánaáhhættu telst hafa átt sér stað þegar lánsþæfismat lántaka hefur verið lækkað um meira en 1 flokk frá lánveitingu, lántaka hafi verið send innheimtuviaðvörðun eða að útlán sé komið í 30 daga vanskilum. Útlán eru á þessum grunni flokkuð í eftirfarandi stig:

- Stig 1: Útlán þar sem ekki mælist veruleg aukning á útlánaáhhættu. Framlagið í afskriftareikning útlána er metið sem 12 mánaða vænt útlánatöp.
- Stig 2: Útlán þar sem mælist veruleg aukning á útlánaáhhættu en lánin ekki talin virðisrýrð. Framlagið í afskriftareikning útlána er metið sem vænt útlánatöp út líftíma lánanna.
- Stig 3: Útlán sem eru talin virðisrýrð, vegna þess að einn eða fleiri atburðir hafa orðið, sem hafa skaðleg áhrif á vænt framtíðarsjóðstreymi frá lánunum, t.d. þegar lán sé komið í 90 dagar vanskilum, umtalsverða fjárhagserfiðleika lántaka og gjaldþrot. Framlagið í afskriftareikning útlána er metið sem vænt útlánatöp út líftíma lánanna. Byggðastofnun lítur svo á að vanefnd eigi sér stað þegar útlán eru komin í meira en 90 daga vanskil.

Líkan Byggðastofnunar notast við þrjár sviðsmyndir. Sviðsmynd eitt notast við grunnforsendur, sem byggir á að þróun fasteignaverðs verði í takt við verðbólguvæntingar á skuldabréfamarkaði og óbreyttu lánsþæfismati lántakenda. Þar að auki voru myndaðar bjartsýn sviðsmynd og svartsýn sviðsmynd, þar sem vanskilalíkur (PD) og þróun á verðmæti veða, sem stýrir tapi að gefnum vanskilum (LGD), hefur verið hreyft til hlutfallslega. Vænt útlánatöp eru vegið meðaltal af væntum útlánatöpum í hverri sviðsmynd. Notast var við 50% vægi fyrir grunnsviðsmynd, 30% fyrir svartsýna og 20% fyrir bjartsýna sviðsmynd.

Samþjöppunaráhætta og gæði útlána til viðskiptavina

Samþjöppunaráhætta myndast í gegnum lánastarfsemi stofnunarinnar og er skilgreind sem hluti af útlánaáhhættu. Byggðastofnun horfir sérstaklega til samþjöppunar innan atvinnugreina.

Hlutfall atvinnugreinar af útlánasafni

	31.12.2025	31.12.2024
Ferðapjónusta	20,61%	23,48%
lónaður	5,57%	6,02%
Landbúnaður	56,44%	49,66%
Sjávarútvegur	5,75%	7,07%
Önnur starfsemi	11,64%	13,77%
	100,00%	100,00%

Eftirfarandi tafla sýnir útleiðslu á bókfærðu verði útlána eftir atvinnugrein og áhættustigi:

Afskriftarreikningur		Brúttó bókfært verð			Afskriftarreikningur			Bókfært verð
31.12.2025		Stig 1	Stig 2	Stig 3	Stig 1	Stig 2	Stig 3	
Einstaklingar								
Bújarðir o.fl.....	7.561.524		762.001	1.257.394	(17.808)	(110.278)	(175.943)	9.276.889
Annað.....	213.820		10.885	7.352	(545)	(186)	(4.313)	227.013
Fyrirtæki								
Ferðapjónusta.....	3.798.131		798.307	981.285	(13.728)	(78.740)	(239.667)	5.245.588
lónaður.....	1.479.036		36.482	69.538	(4.429)	(10.403)	(11.292)	1.558.933
Landbúnaður.....	5.112.450		1.399.550	503.129	(14.222)	(170.870)	(66.917)	6.763.120
Sjávarútvegur og fiskeldi.	1.095.130		309.096	247.162	(2.783)	(26.139)	(94.770)	1.527.696
Önnur starfsemi.....	2.133.305		219.161	727.291	(4.929)	(16.056)	(77.915)	2.980.857
Útlán til viðskiptavina.....	21.393.395		3.535.483	3.793.151	(58.444)	(412.672)	(670.817)	27.580.096
Afskriftarreikningur		Brúttó bókfært verð			Afskriftarreikningur			Bókfært verð
31.12.2024		Stig 1	Stig 2	Stig 3	Stig 1	Stig 2	Stig 3	
Einstaklingar								
Bújarðir o.fl.....	5.601.372		1.077.604	1.203.590	(16.978)	(68.746)	(141.831)	7.655.010
Annað.....	32.222		11.329	9.129	(58)	(2.063)	(5.058)	45.500
Fyrirtæki								
Ferðapjónusta.....	3.804.990		703.033	1.151.846	(19.478)	(61.199)	(149.636)	5.429.556
lónaður.....	1.289.283		88.629	163.839	(2.559)	(12.935)	(10.311)	1.515.946
Landbúnaður.....	4.286.640		859.854	491.895	(14.739)	(41.239)	(105.115)	5.477.297
Sjávarútvegur og fiskeldi.	1.436.586		64.560	318.393	(5.356)	(3.793)	(72.667)	1.737.722
Önnur starfsemi.....	2.139.825		282.349	887.053	(8.868)	(24.764)	(75.697)	3.199.899
Útlán til viðskiptavina.....	18.590.918		3.087.357	4.225.745	(68.036)	(214.738)	(560.315)	25.060.931

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

Eftirfarandi tafla sýnir gæði útlána til viðskiptavina á formi láns hæfiseinkunnna:

31.12.2025	12 mánaða vanskilalíkur	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Lánshæfisflokkar 1-3	0 - 1,3%	15.001.464	333.608	209.172	15.544.244
Lánshæfisflokkar 4-7	1,3% - 8,7%	6.132.888	1.995.911	1.216.961	9.345.760
Lánshæfisflokkar 8-12	8,7% - 100%	254.823	470.756	563.081	1.288.660
Á vanskilaskrá		4.220	735.209	1.803.937	2.543.366
Brúttó bókfært verð		21.393.395	3.535.483	3.793.151	28.722.029
Afskriftareikningur		(58.444)	(412.672)	(670.817)	(1.141.933)
Bókfært verð		21.334.951	3.122.810	3.122.334	27.580.096

31.12.2024	12 mánaða vanskilalíkur	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Lánshæfisflokkar 1-3	1,3% - 8,7%	11.195.915	553.352	1.155.269	12.904.536
Lánshæfisflokkar 4-7	8,7% - 100%	7.225.151	1.830.637	1.296.600	10.352.387
Lánshæfisflokkar 8-12	48% - 100%	165.237	363.578	436.520	965.335
Á vanskilaskrá		4.614	339.791	1.337.356	1.681.762
Brúttó bókfært verð		18.590.918	3.087.357	4.225.745	25.904.020
Afskriftareikningur		(68.036)	(214.738)	(560.315)	(843.089)
Bókfært verð		18.522.882	2.872.619	3.665.430	25.060.931

Eftirfarandi tafla sýnir gæði útlána til viðskiptavina á formi láns hæfiseinkunnna, sundurliðað eftir atvinnugreinum:

31.12.2025	Brúttó bókfært verð			Engin einkunn	Afskriftar- reikningur	Bókfært verð
	12-8	7-4	1-3			
Einstaklingar						
Bújarðir o.fl.....	1.178.977	1.060.157	7.341.784	0	0	9.580.918
Annað.....	0	16.775	215.282	0	0	232.057
Fyrirtæki						
Ferðapjónusta.....	1.007.876	2.768.990	1.800.858	0	(335.135)	5.242.589
Iðnaður.....	38.411	511.070	1.035.576	0	(27.018)	1.558.038
Landbúnaður.....	953.637	3.446.451	2.615.042	0	(517.207)	6.497.923
Sjávarútvegur og fiskeldi.....	359.122	630.411	661.855	0	(123.692)	1.527.696
Önnur starfsemi.....	294.002	911.907	1.873.848	0	(138.882)	2.940.875
Samtals.....	3.832.025	9.345.760	15.544.244	0	(1.141.933)	27.580.096

31.12.2024	Brúttó bókfært verð			Engin einkunn	Afskriftar- reikningur	Bókfært verð
	12-8	7-4	1-3			
Einstaklingar						
Bújarðir o.fl.....	919.226	689.571	6.273.768	0	0	7.882.566
Annað.....	7.235	11.329	34.115	0	0	52.679
Fyrirtæki						
Ferðapjónusta.....	449.972	3.406.357	1.803.540	0	(234.061)	5.425.808
Iðnaður.....	57.431	448.890	1.035.430	0	(26.413)	1.515.338
Landbúnaður.....	360.860	4.040.582	1.236.947	0	(341.746)	5.296.643
Sjávarútvegur og fiskeldi.....	305.111	737.448	776.979	0	(81.830)	1.737.708
Önnur starfsemi.....	547.261	1.018.210	1.743.756	0	(159.040)	3.150.188
Samtals.....	2.647.096	10.352.387	12.904.536	0	(843.089)	25.060.931

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

Eftirfarandi tafla sýnir stöðu vanskila:

31.12.2025

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Útlán ekki í vanskilum	21.189.815	1.224.024	1.271.417	23.685.256
Vanskil < 30 dagar	145.137	983.762	124.630	1.253.529
Vanskil 30-90 dagar	0	915.023	96.100	1.011.124
Vanskil > 90 dagar	0	0	1.630.187	1.630.187
	21.334.951	3.122.810	3.122.334	27.580.096

31.12.2024

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Útlán ekki í vanskilum	18.161.234	902.781	1.423.232	20.487.247
Vanskil < 30 dagar	361.648	739.913	90.499	1.192.060
Vanskil 30-90 dagar	0	1.229.925	58.075	1.288.000
Vanskil > 90 dagar	0	0	2.093.623	2.093.623
	18.522.882	2.872.619	3.665.430	25.060.931

Afskriftareikningur útlána til viðskiptavina

Eftirfarandi tafla sýnir sundurliðun upphafsstöðu og lokastöðu á uppsöfnuðu væntu útlánatapi fyrir útlán til viðskiptavina:

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Staða 1.janúar 2025	68.036	214.738	560.315	843.089
Flutningur á stig 1	63.688	(39.027)	(24.661)	(0)
Flutningur á stig 2	(12.412)	12.412	0	0
Flutningur á stig 3	(6.879)	(69.898)	76.776	(0)
Endurmat tapsáhættu	(67.371)	277.284	17.126	227.039
Nýjar og keyptar fjáreignir	17.339	20.137	39.432	76.909
Tilfærsla frá afskriftareikningi lánsloforða	0	0	0	0
Uppgreiðslur	(4.003)	(3.050)	(41.521)	(48.574)
Endanlegar afskriftir	0	0	0	0
Gengismunur	46	76	30	152
Niðurfærsla vaxta	0	0	43.319	43.319
Staða 31. desember 2025	58.444	412.672	670.817	1.141.933

	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Staða 1.janúar 2024	84.284	247.226	764.223	1.095.733
Flutningur á stig 1	121.951	(121.951)	0	0
Flutningur á stig 2	(10.472)	10.472	0	0
Flutningur á stig 3	(8.577)	(50.455)	59.031	0
Endurmat tapsáhættu	(127.202)	94.627	(60.959)	(93.534)
Nýjar og keyptar fjáreignir	32.974	33.354	134.192	200.520
Tilfærsla frá afskriftareikningi lánsloforða	2.702	1.514	8.190	12.406
Uppgreiðslur	(19.239)	0	(353.402)	(372.641)
Endanlegar afskriftir	(8.335)	0	(30.708)	(39.043)
Gengismunur	(50)	(49)	(38)	(136)
Niðurfærsla vaxta	0	0	39.785	39.785
Staða 31. desember 2024	68.036	214.738	560.315	843.089

Tryggingar

Útlánaáhætta tengd fasteignum getur meðal annars falið í sér að lántakandi viðhaldi ekki veðandlagi og rýri það með aðgerðarleysi. Þá kann verðlækkun fasteigna og skipa að leiða til aukinnar útlánaáhættu. Byggðastofnun tekur meðvitaða áhættu í verðmati fasteigna á veikum svæðum með hliðsjón af hlutverki sínu. Þetta kann að leiða til þess að verðmæti veðsettrar fasteignar reynist lægra þegar á reynir við greiðslufall skuldara. Útlánaáhætta felst einnig í líkunum á greiðslufalli og hins vegar í áætluðu endurheimtuhlutfalli. Endurheimtuhlutfallið ræðst af því hversu alvarlegt greiðslufallið er, þ.e. hvort það leiðir til fjárhagslegrar endurskipulagningar, greiðslustöðvunar eða gjaldþrots og hversu góðar tryggingar fyrir skuldinni eru.

Helstu tegundir trygginga eru:

- Fasteignir: Íbúðar-, verslunar- og iðnaðarhúsnæði ásamt landareignum.
- Skip með kvóta og önnur fiskveiðiskip.
- Aðrar tryggingar: Fasta- eða lausafjármunir, þar með talið vélar, tæki, birgðir og kröfur.

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

Eftirfarandi tafla sýnir hámarksútlánaáættu vegna útlána, eftir atvinnugreinum og skiptingu bókfærðs verðs miðað við undirliggjandi veð:

31.12.2025	Hámarks	Útlánaáættu tryggð með veði *				Útlánaáættu ekki tryggð með veði	Virðis- rýmun
	útlánaáættu	Skip	Fasteignir	Önnur veð	Samtals		
Handbært fé	3.636.024					3.636.024	
Útlán til viðskiptavina:							
Einstaklingar	9.812.975	231.865	9.580.918	0	9.812.783	192	0
Ferðapjónusta	5.577.723	184.862	5.256.558	136.303	5.577.723	0	(335.135)
Iðnaður	1.585.057	544.491	1.040.565	0	1.585.057	0	(27.018)
Landbúnaður	7.015.129	383.235	6.631.894	0	7.015.129	0	(517.207)
Sjávarútvegur	1.651.388	607.345	652.131	391.912	1.651.388	0	(123.692)
Önnur starfsemi	3.079.757	274.937	2.798.710	6.110	3.079.757	0	(138.882)
	28.722.029	2.226.735	25.960.777	534.325	28.721.837	192	(1.141.933)
Aðrar fjáreignir	7.273.521						(2.000)
Ríkisskuldabréf	298.449						0
Lánsloforð	3.483.880						(28.287)
Samtals	36.147.655	2.226.735	25.960.777	534.325	28.721.837	3.636.216	(1.172.221)

* "Útlánaáættu tryggð með veði" tekur ekki tillit til veðhlutfalls.

31.12.2024	Hámarks	Útlánaáættu tryggð með veði *				Útlánaáættu ekki tryggð með veði	Virðis- rýmun
	útlánaáættu	Skip	Fasteignir	Önnur veð	Samtals		
Handbært fé	2.636.872					2.636.872	
Útlán til viðskiptavina:							
Einstaklingar	7.935.245	52.306	7.882.566	0	7.934.872	373	0
Ferðapjónusta	5.659.869	187.868	5.333.206	138.795	5.659.869	0	(234.061)
Iðnaður	1.541.752	472.790	1.068.962	0	1.541.752	0	(26.413)
Landbúnaður	5.638.389	370.868	5.267.521	0	5.638.389	0	(341.746)
Sjávarútvegur	1.819.538	656.333	542.406	620.799	1.819.538	0	(81.830)
Önnur starfsemi	3.309.227	691.375	2.609.991	7.861	3.309.227	0	(159.040)
	25.904.020	2.431.538	22.704.654	767.455	25.903.647	373	(843.090)
Aðrar fjáreignir	6.639						(2.000)
Ríkisskuldabréf	302.422						0
Lánsloforð	2.893.700						(18.462)
Samtals	31.743.654	2.431.538	22.704.654	767.455	25.903.647	2.637.245	(863.552)

* "Útlánaáættu tryggð með veði" tekur ekki tillit til veðhlutfalls.

Lánsloforð

Aðferðir og forsendur við mat á væntum útlánatöpum

Við mat á væntum útlánatöpum vegna lánsloforða er notast við sömu aðferðafræði og fyrir útlán til viðskiptavina. Vænt staða við vanefnd (EAD) er sett jöfn fjárhæð lánsloforðs, upphafsdagur greiðsluflæðis er útgáfudagur lánsloforðs og lánstími 25 ár, sem er lengsti útlánstími Byggðastofnunar. Gert er ráð fyrir að lánsloforð væru verðtryggð og jafnar afborganir. Við mat á tapi að gefnum vanefndum er notast við vegið meðaltal útlánasafnsins.

Eftirfarandi tafla sýnir gæði lánsloforða á formi lánsþæfiseinkunna:

31.12.2025	12 mánaða vanskilalíkur	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Lánshæfisflokkar 1-3	0 - 1,3%	863.607	0	0	863.607
Lánshæfisflokkar 4-7	1,3% - 8,7%	2.521.621	0	0	2.521.621
Lánshæfisflokkar 8-12	8,7% - 100%	98.652	0	0	98.652
Samtals lánsloforð		3.483.880	0	0	3.483.880
Afskriftareikningur (færður meðal annarra skulda)		(28.287)	0	0	(28.287)
31.12.2024	12 mánaða vanskilalíkur	Stig 1	Stig 2	Stig 3	Samtals
Lánshæfisflokkar 1-3	0 - 1,3%	559.800	0	0	559.800
Lánshæfisflokkar 4-7	1,3% - 8,7%	2.324.900	0	0	2.324.900
Lánshæfisflokkar 8-12	8,7% - 100%	9.000	0	0	9.000
Samtals lánsloforð		2.893.700	0	0	2.893.700
Afskriftareikningur (færður meðal annarra skulda)		(18.451)	0	0	(18.451)

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

Eftirfarandi tafla sýnir sundurliðun upphafsstöðu og lokastöðu á uppsöfnuðu væntum útlánatöpum fyrir lánsloforð:

	2025	2024
Afskriftareikningur í upphafi	10.795	76.789
Tilfærsla á afskriftareikning útlána til viðskiptavina	(9.159)	(10.601)
Gjaldfærsla / tekjufærsla	26.651	(55.393)
Afskriftareikningur í lok	28.287	10.795

Framlög í afskriftarreikning samkvæmt yfirliti um afkomu greinast þannig:

	2025	2024
Framlag vegna útlána til viðskiptavina	317.368	(395.000)
Framlag vegna lánsloforða	9.837	118.101
Framlag vegna annarra krafna	0	0
Framlög í afskriftarreikning skv. yfirliti um afkomu	327.205	(276.899)

Efnahagssviðsmyndir

Vænt útlánatöp Byggðastofnunar eru reiknuð sem vengið meðaltal af þremur sviðsmyndum.

- Grunnsviðsmynd, þar sem vænt þróun á verðmæti veða fylgir verðbólguálagi ríkisskuldabréfa á reikningsskiladegi og vanskilalíkur eru í samræmi við lánsþæfismat lántaka á reikningsskiladegi.

- Bjartsýn sviðsmynd, þar sem hagstæðum hefur verið breytt í takt við hagstæðara efnahagsumhverfi svo útlánatöp verði lægri en í grunnsviðsmyndinni.

- Svartsýn sviðsmynd, þar sem hagstæðum hefur verið breytt í takt við óhagstæðara efnahagsumhverfi svo útlánatöp verði hærri en í grunnsviðsmyndinni.

Vænt útlánatöp samkvæmt grunnsviðsmynd eru 1.046 m.kr., 1.375 m.kr. samkvæmt svartsýnni sviðsmynd en 865 m.kr. samkvæmt bjartsýnni sviðsmynd.

Eftirfarandi tafla sýnir sviðsmyndir líkansins sem notaðar eru við útreikning á framlagi vegna væntra útlánatapa:

31.12.2025

	Vægi sviðsmyndar	Árleg þróun á verðmæti veða	Hlutfallsleg breyting á vanskilalíkum
Grunnsviðsmynd	50,00%	0,00%	0,00%
Bjartsýn sviðsmynd	20,00%	10,00%	-30,00%
Svartsýn sviðsmynd	30,00%	-10,00%	50,00%
	2025	2026	2027
Grunnsviðsmynd			
Þróun verðmætis veða	4,00%	4,00%	3,90%
Árlegar meðal vanskilalíkur	10,00%	10,00%	10,00%
Bjartsýn sviðsmynd			
Þróun verðmætis veða	14,00%	14,00%	13,90%
Árlegar meðal vanskilalíkur	7,00%	7,00%	7,00%
Svartsýn sviðsmynd			
Þróun verðmætis veða	-6,00%	-6,00%	-6,10%
Árlegar meðal vanskilalíkur	15,00%	15,00%	15,00%

Markaðsáhætta

Markaðsáhætta er áhættan á að gangvirði eða framtíðarsjóðstreymi fjármálagerninga muni sveifla vegna breytinga á markaðsverðum, svo sem markaðsvöxtum, gengi erlendra gjaldmiðla, vísitölu neysluverðs eða virði hlutabréfa.

Vaxtaáhætta

Vaxtaáhætta er áhættan á að gangvirði eða framtíðarsjóðstreymi fjármálagerninga muni sveifla vegna breytinga á markaðsvöxtum.

Markmið Byggðastofnunar er að vengið meðaltal vaxtamunar á útlánunum og lántökum stofnunarinnar sé ekki undir 2%. Til að bregðast við vaxtaáhættu hefur stofnunin ákveðið í skuldabréfum sínum sem heimila henni breytingar á kjörum komi til breytinga á kjörum sem stofnuninni bjóðast hverju sinni.

Eftirfarandi tafla sýnir niðurbrot á vaxtaberandi eignum og skuldum Byggðastofnunar eftir gildistíma vaxta.

31.12.2025	Allt að 3 mánuðir	3-6 mánuðir	6-12 mánuðir	Fastir vextir	Bókfært verð
Handbært fé	3.636.024				3.636.024
Markaðsskuldabréf				369.202	369.202
Útlán til viðskiptavina	7.265.825	985.632	164.770	19.163.869	27.580.096
Eignir samtals	10.901.849	985.632	164.770	19.533.071	31.585.322
Lántökur og skuldabréfaútgáfur	952.960	2.679.782	0	22.630.673	26.263.415
Nettó staða	9.948.890	(1.694.150)	164.770	(3.097.602)	5.321.907

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

31.12.2024	Allt að 3 mánuðir	3-6 mánuðir	6-12 mánuðir	Fastir vextir	Bókfært verð
Handbært fé	2.636.872				2.636.872
Markaðsskuldabréf				355.927	355.927
Útlán til viðskiptavina	7.790.617	1.073.364	347.294	15.849.656	25.060.931
Eignir samtals	10.427.489	1.073.364	347.294	16.205.583	28.053.730
Lántökur og skuldabréfaútgáfur	1.974.773	1.977.506	0	19.454.044	23.406.323
Nettó staða	8.452.716	(904.142)	347.294	(3.248.461)	4.647.407

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif samhlíða hliðrun vaxtaferla um +/-100 grunnpunkta hefði á afkomu og eigið fé, ef öllum öðrum breytum er haldið föstum.

	31.12.2025	
	Hækkun	Lækkun
ISK, óverðtryggt	(2.364)	2.364
ISK, verðtryggt	0	0
USD	(1.453)	1.453
JPY	(474)	474
EUR	(2.186)	2.186
Samtals	(6.477)	6.477
	31.12.2024	
	Hækkun	Lækkun
ISK, óverðtryggt	(6.495)	6.495
ISK, verðtryggt	0	0
USD	(28.386)	28.386
JPY	(719)	719
EUR	(1.819)	1.819
Samtals	(37.420)	37.420

Gjaldeyrissáhlætta

Gjaldeyrissáhlætta er áhættan á að gangvirið eða framtíðarsjóðstreymi fjármálagerna muni sveifla vegna breytinga á gengi erlendra gjaldmiðla.

Markmið Bygðastofnunar er að samræmi sé á milli eigna og skulda í erlendum myntum þannig að gjaldeyrissáhlætta skapist ekki.

Erlendar eignir og skuldir skiptast þannig eftir gjaldmiðlum:

31.12.2025	USD	JPY	EUR	Samtals
Handbært fé	144.472	41.837	152.691	339.001
Útlán til viðskiptavina	252.302	95.008	2.094.751	2.442.061
Eignir samtals	396.774	136.845	2.247.443	2.781.063
Lántökur og skuldabréfaútgáfur	397.641	142.383	2.313.341	2.853.365
Nettó staða	(867)	(5.538)	(65.898)	(72.303)
31.12.2024	USD	JPY	EUR	Samtals
Handbært fé	172.720	70.567	640.217	883.504
Útlán til viðskiptavina	287.021	114.874	2.381.773	2.783.668
Eignir samtals	459.741	185.441	3.021.990	3.667.172
Lántökur og skuldabréfaútgáfur	468.929	186.801	3.077.415	3.733.145
Nettó staða	(9.188)	(1.360)	(55.424)	(65.973)

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

Eftirfarandi tafla sýnir hvaða áhrif 5% veiking/styrking íslensku krónunnar gagnvart erlendum gjaldmiðlum hefði á afkomu og eigið fé, ef öllum öðrum breytum er haldið föstum.

	31.12.2025		31.12.2024	
	-5%	5%	-5%	5%
USD	43	(43)	459	(459)
JPY	277	(277)	68	(68)
EUR	3.295	(3.295)	2.771	(2.771)
Samtals	3.615	(3.615)	3.299	(3.299)

Lánsloforð stofnunar eru gefin út í íslenskum krónum en lántakendur geta óskað eftir að fá lánin í erlendri mynt ef þeir eru með tekjur í erlendri mynt.

Verðtryggingaráhætta

Verðtryggingaráhætta er áhættan á að gangvirði eða framtíðarsjóðstreymi fjármálagerna muni sveifla vegna breytinga á vísitölu neysluverðs.

Markmið Bygðastofnunar er að verðtryggðar eignir séu að jafnaði hærri en verðtryggðar skuldir. Er verðtryggingarjöfnuður því reiknaður mánaðarlega.

Verðtryggðar eignir og skuldir skiptast þannig:

	31.12.2025	31.12.2024
Markaðsskuldabréf	369.202	355.927
Útlán til viðskipta	19.747.491	15.648.489
Verðtryggðar eignir samtals	20.116.693	16.004.416
Verðtryggðar lántökur og skuldabréfaútgáfur	16.544.689	12.394.867
Nettó staða	3.572.004	3.609.549

3,5% hækkun á vísitölu neysluverðs leiðir til 125 milljóna króna hækkunar á afkomu ársins og eigið fé miðað við stöðuna í lok desember 2025 (árslok 2024: 288,5 milljóna króna), ef öllum öðrum breytum er haldið föstum.

Hlutabréfaáhætta

Hlutabréfaáhætta er áhættan á sveiflum í virði hlutabréfa. Markmið Bygðastofnunar er að í útlána- og hlutabréfasafni hennar sé áhættu dreift milli atvinnugreina eins og kostur er til að lágmarka áhættu. Skal skuldbinding vegna tiltekinnar atvinnugreina eins og þær eru flokkaðar í meðfylgjandi töflu vera að hámarki 20-50% af heildar útlánasafni og hlutabréfasafni, og lánveitingar og aðrar skuldbindingar eins og hlutabréf og ábyrgðir tengdra viðskiptavina ekki yfir 25% af eiginfjárgrunni

10% hækkun/lækkun á virði hlutabréfa leiðir til 37 milljóna króna hækkunar/lækkunar á afkomu ársins og eigið fé miðað við stöðuna í lok desember 2025 (árslok 2024: 33,9 milljóna króna), ef öllum öðrum breytum er haldið föstum.

Lausafjáraáhætta

Lausafjáraáhætta er sú áhætta sem felst í því að stofnunin geti ekki staðið við skuldbindingar sínar þegar þær gjaldfalla og að hún geti ekki greitt út lánsloforð til viðskiptavina. Lausafjárstyring Bygðastofnunar felur í sér lausafjárgreiningu og lausafjáráætlun. Til að tryggja stöðuga fjármögnun hefur stofnunin fjárfest í ríkisbréfum.

Eftirstöðvagreining fjáreigna og fjárskulda 31.12.2025

Tímagreiningin byggir á samningsbundnu greiðslufláði. Upphæðirnar eru ónúvirtar og innihalda framtíðarvaxtagreiðslur, en verðtryggðar upphæðir innihalda ekki áætlaðar verðbætur vegna framtíðarverðbólgu. Heildarupphæð hvers liðar er því hærri en upphæð viðkomandi liðar á efnahagsreikningi, þar sem upphæðir á efnahagsreikningi eru annaðhvort á kröfuvirði og innihalda því ekki framtíðarvaxtagreiðslur, eða á gangvirði þar sem búið er að núvirða. Fjárhæðum í eftirstöðvagreiningu í árslok 2025 er skipt niður á tímabil með tilliti til þess sem eftir er af líftíma samnings (þ.e. miðað við tímasetningu samningsbundins greiðslufláðis).

31.12.2025					
Fjáreignir	0-3 mán.	3-12 mán.	1-5 ár	Yfir 5 árum	Samtals
Handbært fé.....	3.636.024				3.636.024
Markaðsskuldabréf..	3.668	0	18.341	399.841	421.851
Aðrar kröfur.....	5.274				5.274
Útlán til					
viðskiptavina.....	860.846	2.637.753	1.531.602	30.880.292	35.910.494
Fjáreignir samtals....	4.505.812	2.637.753	1.549.944	31.280.134	39.973.643
Fjárskuldir					
Lántökur og					
skuldabréfaútgáfur..	555.638	2.495.698	12.162.818	14.649.491	29.863.646
Óráðstöfuð framlög..	374.315	465.526			839.841
Leiguskuldir.....	570	1.708	9.112		11.390
Aðrar skuldir.....	163.359				163.359
Fjárskuldir samtals..	1.093.881	2.962.932	12.171.930	14.649.491	30.878.235

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

31.12.2024

Fjáreignir	0-3 mán.	3-12 mán.	1-5 ár	Yfir 5 árum	Samtals
Handbært fé.....	2.636.872				2.636.872
Markaðsskuldabréf..	3.537	0	17.686	385.565	406.789
Aðrar kröfur.....	4.639				4.639
Útlán til					
viðskiptavina.....	1.005.401	2.548.669	12.062.242	28.183.214	43.799.527
Fjáreignir samtals....	<u>3.650.450</u>	<u>2.548.669</u>	<u>12.079.929</u>	<u>28.568.779</u>	<u>46.847.828</u>
Fjárskuldir					
Lántökur og					
skuldabréfaútgáfur..	1.034.084	2.488.784	11.417.016	14.273.266	29.213.151
Óráðstöfuð framlög..	374.315	189.671			563.986
Aðrar skuldir.....	144.030				144.030
Fjárskuldir samtals..	<u>1.552.429</u>	<u>2.678.455</u>	<u>11.417.016</u>	<u>14.273.266</u>	<u>29.921.167</u>

Rekstraráhætta

Undir rekstraráættu fellur áhættan á fjárhagslegu tapi, upplýsingatækniáhætta, pólitísk- og lagaleg áhætta, orðsporsáhætta og starfsmannaáhætta.

Til að draga úr rekstraráættu notar stofnunin fyrirbyggjandi aðgerðir og eftirlit í starfsemi sinni. Meðal fyrirbyggjandi aðgerða eru verkferlar um alla helstu þætti í rekstrinum, þjálfun starfsmanna, aðgreining starfa, afritun gagna og fleira. Þá vinnu Bygðastofnun eftir ISO 27001 staðli um öryggi upplýsingakerfa.

23. Áhrif náttúruhamfara á Reykjanesskaga

Bygðastofnun hefur metið áhrif náttúruhamfaranna í Grindavíkurbæ á rekstur og efnahag stofnunarinnar og telur að þau hafi ekki áhrif á rekstur og efnahag hennar. Stofnunin er með útstandandi lán til þriggja aðila í Grindavík og er kröfuvirði þeirra 310 milljónir króna (2024: 321 milljón króna). Stofnunin telur lánin vel tryggð og muni fást greidd að fullu.

24. Aflamark Bygðastofnunar

Skv. gr. 10. a í lögum um stjórn fiskveiða nr. 116/2006 hefur Bygðastofnun til ráðstöfunar aflaheimildir sem ráðherra ákvarðar skv. heimild í 5. mgr. 8. gr. áður nefndra laga til að styðja við byggðarlög í alvarlegum og bráðum vanda vegna samdráttar í sjávarútvegi. Bygðastofnun getur gert samninga við fiskvinnslur eða útgerðarfélög til allt að sex ára í senn. Bygðastofnun skal hafa samráð við sveitarstjórn viðkomandi sveitarfélags áður en samningur er undirritaður. Aflaheimildir skulu vera í þorski, ýsu, steinbít, ufsa, löngu, keilu og gullkarfa í hlutfalli við leyfðan heildarafla af þessum tegundum. Aflaheimildir þessar miðast við þorskígildi og skulu þær dregnar frá með sama hætti og greinir í 3. mgr. 8. gr. laganna, sbr. 5. mgr. sömu greinar. Úthlutun vegna fiskveiðiársins 2025/2026 byggir á reglugerð nr. 1270/2025. Ráðherra hefur sett nánari ákvæði um framkvæmd þessa ákvæðis í reglugerðum 643/2016 og 1256/2024.

Á fiskveiðiárinu 2025/2026 hefur Bygðastofnun til úthlutunar 6.611 tonn af afla í þorski, ýsu, ufsa, steinbít, gullkarfa, keilu og löngu í óslægðu magni og hafa verið gerðir samningar um nýtingu aflans í þrettán byggðarlögum. Nánari upplýsingar um samningana má sjá á heimasíðu Bygðastofnunar, bygðastofnun.is

Mat Bygðastofnunar er að verðmæti aflamarksins sé 1.752 m.kr. miðað við meðalverð á markaði á árinu 2025

25. Yfirlit yfir fjárveitingar ársins, breytingar þeirra og stöðu í árslok

	2025	2024
Fjárlög.....	452.300	453.500
Fjárukalög.....	0	0
Fjárveitingar til tekna.....	<u>452.300</u>	<u>453.500</u>
Greiddar fjárveitingar.....	452.300	453.500
Staða fjárveitinga frá fyrra ári.....	0	0
Eftirstöðvar fjárveitinga.....	<u>0</u>	<u>0</u>

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

26. Samanburður við áætlun

Rekstraráætlun er staðfest af stjórn Byggðastofnunar. Rekstraráætlun er unnin skv. rekstrargrunni.

	2025	Áætlun 2025
Vaxtatekjur		
Vaxtatekjur og verðbætur af útlánnum til viðskiptavina reiknaðar með aðferð virkra vaxta...	2.635.609	2.722.000
Vaxtatekjur af bankainnistæðum.....	88.859	60.000
Vaxtatekjur og verðbætur af markaðsskuldabréfum.....	16.819	18.000
	<u>2.741.287</u>	<u>2.800.000</u>
Vaxtagjöld		
Vaxtagjöld og verðbætur af lántökum og leiguskuldum.....	1.524.834	1.700.000
	<u>1.524.834</u>	<u>1.700.000</u>
Hreinar vaxtatekjur	<u>1.216.453</u>	<u>1.100.000</u>
Aðrar rekstrartekjur		
Framlag ríkissjóðs skv. fjárlögum.....	452.300	452.300
Gengismunur.....	3.101	0
Gangvirðisbreytingar hlutabréfa.....	45.787	0
Hlutdeild í afkomu hlutdeildarféлага.....	5.273	0
Leigutekjur af eignum í virku sölufarli.....	70	0
Aðrar tekjur.....	300.489	180.000
	<u>807.020</u>	<u>632.300</u>
Hreinar rekstrartekjur	<u>2.023.473</u>	<u>1.732.300</u>
Önnur rekstrargjöld		
Veitt framlög til atvinnuráðgjafar.....	240.300	240.300
Veittir aðrir styrkir.....	161.845	175.000
Laun og launatengd gjöld.....	447.197	450.000
Annar rekstrarkostnaður.....	216.716	200.000
Rekstrarkostnaður eigna í virku sölufarli.....	9.468	2.000
Matsbreytingar eigna í virku sölufarli.....	6.515	0
Afskriftir varanlegra rekstrarfjármuna og leigueigna.....	23.691	25.000
Framlög í afskriftarrekning útlána og annarra krafna.....	327.205	250.000
	<u>1.432.937</u>	<u>1.342.300</u>
Afkoma ársins	<u>590.536</u>	<u>390.000</u>

	2025	Áætlun 2025
Sjóðstreymi		
Handbært fé til rekstrar.....	(1.672.410)	(3.051.000)
Fjárfestingarhreyfingar.....	(63.104)	(160.000)
Fármögnunarhreyfingar.....	2.725.121	2.466.000

Helstu frávik frá rekstraráætlun ársins eru vegna hærri hreinna vaxtatekna og söluhagnaðar hlutabréfa.

27. Starfspáttayfirlit

2025	Lánastarfsemi	Þróunar- starfsemi	Stjórnsýsla póstmála	Samtals
Vaxtatekjur				
Vaxtatekjur og verðbætur af útlánnum til viðskiptavina reiknaðar með aðferð virkra vaxta.....	2.635.609			2.635.609
Vaxtatekjur af bankainnistæðum.....	88.859			88.859
Vaxtatekjur og verðbætur af markaðsskuldabréfum.....	16.819			16.819
	<u>2.741.287</u>			<u>2.741.287</u>
Vaxtagjöld				
Vaxtagjöld og verðbætur af lántökum og leiguskuldum.....	1.524.834			1.524.834
	<u>1.524.834</u>			<u>1.524.834</u>
Hreinar vaxtatekjur	<u>1.216.453</u>			<u>1.216.453</u>

Skýringar

Allar fjárhæðir eru í þúsundum króna

Aðrar rekstrartekjur

Framlag ríkissjóðs skv. fjárlögum.....	0	422.399	29.901	452.300
Gengismunur.....	3.101	0	0	3.101
Gangvirðisbreytingar hlutabréfa.....	45.787	0	0	45.787
Hlutdeild í afkomu hlutdeildarfélagi.....	5.273	0	0	5.273
Leigutekjur af eignum í virku söluferli.....	70	0	0	70
Aðrar tekjur.....	86.893	213.596	0	300.489
	<u>141.124</u>	<u>635.995</u>	<u>29.901</u>	<u>807.020</u>

Hreinar rekstrartekjur

1.357.577	635.995	29.901	2.023.473
------------------	----------------	---------------	------------------

Önnur rekstrargjöld

Veitt framlög til atvinnuráðgjafa.....	0	240.300	0	240.300
Veittir aðrir styrkir.....	0	161.845	0	161.845
Laun og launatengd gjöld.....	181.019	255.318	10.859	447.197
Annar rekstrarkostnaður.....	109.534	93.963	13.219	216.716
Rekstrarkostnaður eigna í virku söluferli.....	9.468	0	0	9.468
Matsbreytingar eigna í virku söluferli.....	6.515	0	0	6.515
Afskriftir varanlegra rekstrarfjármuna og leigueigna.....	10.818	11.980	894	23.691
Framlög í afskriftarreikning útlána, lánsloforða og annarra krafan.....	327.205	0	0	327.205
	<u>644.558</u>	<u>763.406</u>	<u>24.972</u>	<u>1.432.937</u>

Afkoma ársins

713.018	(127.411)	4.929	590.536
----------------	------------------	--------------	----------------

2024

Lánastarfsemi Þróunar-
starfsemi Stjórnýsla
póstmála Samtals

Vaxtatekjur

Vaxtatekjur og verðbætur af útlánum til viðskiptavina reiknaðar með aðferð virkra vaxta.....	2.573.682			2.573.682
Vaxtatekjur af bankainnistæðum.....	77.468			77.468
Vaxtatekjur og verðbætur af markaðsskuldabréfum.....	19.297			19.297
	<u>2.670.446</u>			<u>2.670.446</u>

Vaxtagjöld

Vaxtagjöld og verðbætur af lánökum og leiguskuldum.....	1.345.188			1.345.188
	<u>1.345.188</u>			<u>1.345.188</u>

Hreinar vaxtatekjur

1.325.258			1.325.258
------------------	--	--	------------------

Aðrar rekstrartekjur

Framlag ríkissjóðs skv. fjárlögum.....	0	423.458	30.042	453.500
Gengismunur.....	2.367	0	0	2.367
Gangvirðisbreytingar hlutabréfa.....	52.510	0	0	52.510
Hlutdeild í afkomu hlutdeildarfélagi.....	46.556	0	0	46.556
Leigutekjur af eignum í virku söluferli.....	0	0	0	0
Aðrar tekjur.....	13.573	175.198	0	188.771
	<u>115.006</u>	<u>598.656</u>	<u>30.042</u>	<u>743.704</u>

Hreinar rekstrartekjur

1.440.264	598.656	30.042	2.068.962
------------------	----------------	---------------	------------------

Önnur rekstrargjöld

Veitt framlög til atvinnuráðgjafa.....	0	240.500	0	240.500
Veittir aðrir styrkir.....	0	121.325	0	121.325
Laun og launatengd gjöld.....	185.800	228.979	22.198	436.977
Annar rekstrarkostnaður.....	131.602	70.175	14.318	216.095
Rekstrarkostnaður eigna í virku söluferli.....	1.925	0	0	1.925
Matsbreytingar eigna í virku söluferli.....	0	0	0	0
Afskriftir varanlegra rekstrarfjármuna og leigueigna.....	12.264	10.785	1.305	24.354
Framlög í afskriftarreikning útlána, lánsloforða og annarra krafan.....	(276.899)	0	0	(276.899)
	<u>54.692</u>	<u>671.764</u>	<u>37.821</u>	<u>764.277</u>

Afkoma ársins

1.385.572	(73.108)	(7.779)	1.304.685
------------------	-----------------	----------------	------------------

Starfshættir eru skilgreindir sem lánastarfsemi, þróunarstarfsemi og stjórnýsla póstmála. Undir lánastarfsemi fellur allt sem viðkemur lánaumsýslu stofnunarinnar. Undir þróunarstarfsemi fellur starfsemi þróunarsviðs stofnunarinnar. Meginverkefni þróunarsviðsins eru byggðaaætlanir, efling atvinnulífs, efling búsetuþátta, rannsóknir, upplýsingar og umsagnir. Þróunarsviðið tekur þátt í gerð stefnumarkandi byggðaaætlunar fyrir landið allt. Byggðastofnun annast framkvæmd laga um pósthjónustu og hefur með henni eftirlit eins og nánar er kveðið á um í lögum.

Viðauki - Stjórnarháttaryfirlýsing Byggðastofnunar (óendurskoðað)

INNGANGUR

Við gerð þessarar yfirlýsingar um stjórnarhætti Byggðastofnunar er stuðst við leiðbeiningar sem koma fram í ritinu "Leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja" sem Viðskiptaráð Íslands, Nasdaq OMX Iceland hf. og Samtök atvinnulífsins gáfu út árið 2015, auk ábendinga innri endurskoðunar Byggðastofnunar. Stjórnarháttayfirlýsing þessi er hluti af ársreikningi Byggðastofnunar.

HLUTVERK BYGGÐASTOFNUNAR OG LAGAGRUNDVÖLLUR

Samkvæmt 1. gr. laga nr. 106/1999 (lög um Byggðastofnun) er Byggðastofnun sérstök stofnun í eigu íslenska ríkisins og heyrir undir yfirstjórn innviðaráðherra. Samkvæmt 2. gr. laganna er hlutverk Byggðastofnunar að efla byggð og atvinnulíf með sérstakri áherslu á jöfnun tækifæra allra landsmanna til atvinnu og búsetu. Byggðastofnun fylgist með þróun byggðar í landinu, m.a. með gagnasöfnun og rannsóknnum. Þá skipuleggur stofnunin og vinnur að atvinnuráðgjöf í samstarfi við landshlutasamtök, sveitarfélög og aðra haghafa. Í 11. gr. laganna kemur fram að Byggðastofnun veiti lán eða ábyrgðir í samræmi við hlutverk sitt. Lánastarfsemi Byggðastofnunar hefur þann megintilgang að leitast skal við að tryggja fyrirtækjum lágmarksaðgengi að lánsfé á samkeppnishæfum kjörum á svæðum þar sem viðskiptabankar eða sparisjóðir eru tregir til að lána. Um útlánastarfsemi Byggðastofnunar gilda ákvæði laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki og heyrir hún undir fjármálaeftirlit Seðlabanka Íslands. Verkefni Byggðastofnunar eru útfærð nánar í reglugerð um Byggðastofnun nr. 347/2000.

STJÓRNARHÆTTIR

Stjórn Byggðastofnunar leitast við að viðhalda góðum stjórnunarháttum og hefur sett sér reglur um störf stjórnar auk siðareglna fyrir starfsfólk og stjórn. Þá hafa verið settar starfsreglur fyrir endurskoðunarnefnd og stjórn hefur skilgreint hlutverk umsjónarmanns áhættustýringar og regluvarðar. Hjá stofnuninni starfar lánanefnd sem fjallar um lánsumsóknir, sölu fullnustueigna og hlutabréfa auk þess að gera tillögu til stjórnar um afgreiðslu þeirra mála sem vísa ber til stjórnar skv. verklagsreglum um útlánastarfsemi.

Verklagsreglur um útlánastarfsemi, fjármála- og eignaumsýslu hafa verið uppfærðar reglulega og í þeim er m.a. kveðið á um heimildir lánanefndar. Þá eru til staðar hjá stofnuninni aflamarksnefnd, áhættumatsnefnd, og öryggisnefnd sem settar hafa verið verklagsreglur um. Starfsreglur stjórnar Byggðastofnunar auk annarra stefna og verklagsreglna eru aðgengilegar á vefsíðu stofnunarinnar.

FRÁVIK FRÁ REGLUM UM STJÓRNARHÆTTI

Byggðastofnun er undanþegin rekstri innri endurskoðunardeildar skv. ákvörðun Fjármálaeftirlitsins frá árinu 2012. Árið 2016, í kjölfar útboðs, samdi Byggðastofnun við KPMG um að sjá um innri endurskoðun Byggðastofnunar á árunum 2016-2020. Í desember 2020 samþykkti stjórn Byggðastofnunar að framlengja samninginn við KPMG til ársins 2025. Samkvæmt ákvörðun Fjármálaeftirlitsins frá árinu 2015 er Byggðastofnun undanþegin starfrækslu áhættunefndar sbr. 5 mgr. 78 gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki. Vegna þessarar undanþágu þá hvíla starfsskyldur áhættunefndar á stjórn Byggðastofnunar.

ÁHÆTTUSTÝRING OG INNRA EFTIRLIT

Á árinu 2015 var í fyrsta skipti staðfest áhættustefna af stjórn Byggðastofnunar og er hún endurskoðuð árlega, síðast 24. október 2024. Stjórn Byggðastofnunar ber ábyrgð á áhættustýringu stofnunarinnar. Skv. 2. ml. 3. mgr. 11. gr. laga um Byggðastofnun skal fjárhagslegt markmið lánastarfsemi stofnunarinnar vera að varðveita eigið fé að raungildi. Þetta takmarkar áhættuvilja Byggðastofnunar, en stjórn stofnunarinnar ákveður viðunandi áhættu. Fjórum sinnum á ári fær stjórn stofnunarinnar upplýsingar um áhættu og framkvæmd áhættustýringar.

Áhættustýring og virkt innra eftirlit er ein af meginstoðum ábyrgs reksturs stofnunarinnar. Byggðastofnun hefur skilgreint helstu áhættuþætti í rekstri sínum. Þeir eru útlánaáhætta, samþjöppunaráhætta, markaðsáhætta, gengisáhætta, vaxtaáhætta, uppgreiðsluáhætta, verðbólguáhætta, lausafjáráhætta, útstreymisáhætta, seljanleikaáhætta, rekstraráhætta, upplýsingatækniáhætta, pólitísk og lagaleg áhætta, orðsporsáhætta og starfsmannaáhætta. Virkt innra eftirlit er hjá stofnuninni og hafa ferlar verið skráðir niður. Þessir ferlar og áhættuþættir eru metnir reglulega. Úttektir hafa sýnt fram á að skilgreindar eftirlitsaðgerðir eru virkar.

Viðauki - Stjórnarháttaryfirlýsing Byggðastofnunar (óendurskoðað)

Í samræmi við 77. grein laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki hefur verið skipaður sérstakur umsjónarmaður áhættustýringar hjá Byggðastofnun og gilda um störf hans reglur um umsjónarmann áhættustýringar sem samþykktar voru af stjórn í janúar 2023. Hefur umsjónarmaður áhættustýringar beinan og milliliðalausan aðgang að stjórn Byggðastofnunar og flytur skýrslu um þau málefni sem undir starfssvið hans heyra einu sinni á ári auk þess að leggja fyrir stjórn ársfjórðungslega áhættuskýrslu.

YTRI ENDURSKOÐUN

Ríkisendurskoðun ber ábyrgð á endurskoðun Byggðastofnunar skv. 4. gr. laga um Ríkisendurskoðun og endurskoðun ríkisreikninga nr. 46/2016. Ríkisendurskoðun fól Grant Thornton endurskoðun ehf. í kjölfar útboðs að sjá um endurskoðun á ársreikningi Byggðastofnunar í umboði sínu rekstrarárin 2025-2029.

GILDI BYGGÐASTOFNUNAR OG SIÐAREGLUR

Stjórn Byggðastofnunar hefur sett stofnuninni siðareglur sem hafa að geyma þau gildi sem öll starfsemi hennar byggir á. Allir starfsmenn og stjórn Byggðastofnunar, svo og aðrir þeir sem starfa í umboði hennar, eiga jafnan að hafa að leiðarljósi ákvæði siðareglna og það gildismat sem í þeim birtist. Forsendur siðareglna eru einkum jafnræðisregla, góð stjórnsýsla, málefnalegt gegnsæi og þjónustugæði. Siðareglur minna starfsmenn og stjórn Byggðastofnunar og aðra þá sem starfa í umboði hennar á viðtækar og strangar siðferðiskröfur sem gerðar eru til þeirra og stuðla þannig að því að efla það traust og þann trúverðugleika sem stofnuninni ber að hafa. Stofnunin setur sér metnaðarfull markmið um góða stjórnsýslu, skilvirkni og málefnalegt gegnsæi allra verkferla.

UMHVERFI OG SAMFÉLAG

Byggðastofnun hefur sjálfbæra þróun og vernd umhverfisins að leiðarljósi í öllu sínu starfi. Á þann hátt leggur Byggðastofnun sitt af mörkum til að mæta þörfum samtímans án þess að draga úr möguleikum komandi kynslóða til þess að mæta þörfum sínum. Byggðastofnun hefur sett sér umhverfis- og samfélagsstefnu og framkvæmd hennar er liður í daglegu starfi Byggðastofnunar til að draga úr álagi á umhverfið, auka gæði og vekja áhuga á innra umhverfisstarfi og samfélagslegri ábyrgð. Stefnan tekur til allrar starfsemi Byggðastofnunar þ.m.t. kaffistofu og ræstinga, innkaupa, vinnuumhverfis, notkun auðlinda og meðferð efna og úrgangs og á einnig við um lánastarfsemi stofnunarinnar. Samþykkt stefna ríkisstjórnarinnar um vistvæn innkaup og rafræna stjórnsýslu á einnig við um Byggðastofnun og skiptir miklu máli í framkvæmd umhverfis- og samfélagsstefnunnar. Byggðastofnun tekur þátt í verkefnum Græn skref. Verkefnið er fyrir ríkisstofnanir sem vilja draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum af starfsemi sinni og efla umhverfisvitund starfsmanna. Með þátttöku í Grænum skrefum gefst stofnunum tækifæri á að innleiða öflugt umhverfisstarf með kerfisbundnum hætti.

STJÓRNSKIPULAG BYGGÐASTOFNUNAR

Skv. 3. gr. laga um Byggðastofnun skipar ráðherra á ársfundi sjö menn í stjórn Byggðastofnunar til eins árs í senn og sjö menn til vara. Á ársfundi stofnunarinnar 2025 skipaði innviðaráðherra nýja stjórn sem sitja skal fram að næsta ársfundi en þó ekki lengur en til 1. júlí 2026.

Ráðherra skipar formann og varaformann og ákveður þóknun stjórnar. Fjármálaeftirlit Seðlabanka Íslands metur hæfi stjórnarmanna skv. 52. gr. laga um fjármálafyrirtæki auk þess sem stjórnin sjálf metur hæfi sitt og einstakra stjórnarmanna í samræmi við stefnu Byggðastofnunar um mat á hæfi stjórnar og forstjóra.

Forstjóri Byggðastofnunar er Arnar Már Elíasson. Verkefnum forstjóra og starfsskyldum er nánar lýst í 6. gr. laga um Byggðastofnun, 5. gr. reglugerðar um Byggðastofnun og í erindisbréfi ráðherra. Samkvæmt erindisbréfi er meginhlutverk forstjóra að annast daglega stjórn og rekstur stofnunarinnar. Forstjóri Byggðastofnunar starfar í umboði ráðherra og ber ábyrgð gagnvart honum á því að starfsemin skili tilætluðum árangri og að rekstur og afkoma stofnunarinnar sé í samræmi við fjárlög, fjármálaáætlun og stefnu í byggðamálum. Hann ber ábyrgð á því að starfsemi Byggðastofnunar sé í samræmi við lög, erindisbréfið og önnur stjórnvaldsfyrirmæli.

ÁRANGURSMAT

Stjórn Byggðastofnunar skal árlega meta árangur starfa sinna, verklag og starfshætti, svo og störf undirnefnda.

Viðauki - Stjórnarháttaryfirlýsing Byggðastofnunar (óendurskoðað)

Árlegu árangursmati er ætlað að bæta vinnubrögð og auka skilvirkni stjórnarinnar og felur matið m.a. í sér að stjórnin leggi mat á styrkleika og veikleika í störfum sínum og verklagi og hugi að þeim þáttum sem stjórnin telur að betur megi fara í störfum sínum. Við matið skal m.a. skoða hvort stjórnin hafi starfað í samræmi við starfsreglur og hvort mikilvæg stjórnarmálefni séu nægilega vel undirbúin og rædd í stjórninni. Stjórnin skal bregðast við niðurstöðum matsins á viðeigandi hátt.

Samþykkt á fundi stjórnar Byggðastofnunar 28. ágúst 2025.